Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьл 1923 шера денз • ШОАТТА, 31 август, 1974 шу. • № 105 (5396). • Мах 2 кап.

Укх шера паччахьалкхен планагІа Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьттахой 12019 эзар тонн мехкдаьттеи 3465 миллион кубически метр гази яккха езаш ба. Шера планал совгІа 44 эзар тонн мехкдаьттеи 170 миллион кубически метр гази яккха, 1,7 миллион сома маьха продукци маьхала яккха, 700 эзар сом пайда бе лош деннад цар. Уж декхараш дикка тІехкхоачашдергдолга хьахьокх дІабахача ворхІ бетта республикерча мехкдаьттахоша даьхача толамаша. ВорхІ бетта планал совгІа даьккхад 27,5 эзар тонн мехкдаьтта, декхарех лаьрхІа хиначул дикка дукхагІа яьккхай газ.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я укх шера «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахой коллектив. Мехкдаьтта даккхара бархІ бетта план 30-ча августа кхоачашъяьй цо. ПланагІа лаьрхІачул совгІа даьккхад 8 эзар совгІа тонн «Іаьржа дошув».

Къаьнача скважинашкара дукхагІа мехкдаьтта даккхара цига чакхйоах тайп-тайпара геолого-технически мероприятеш. Хьалха болх ца беш лаьтта скважинаш ремонт а еш «Іаьржа дошув» дала йолайолийт. Хан-ханнахьа кислотни обработкаш ю, шоай резервуарех, кердача техникахи технологехи бизза пайда ийбу.

ДУКХАГІА ДАККХА «ІАЬРЖА ДОШУВ»

Иштта дика вІаштІехьбаьккхаб шоай къахьегам «Сунжанефть», «Малгобекнефть», «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Цар массане а хьалхарча ах шера Ерригсоюзни социалистически яхье призови моттигаш яьхай, хІанз республикера пхьаккха управлени яц мехкдаьтта даккхара паччахьалкхен план кхоачаш ца еш.

Мехкдаьттахой производствени хьокхамаш кхы а дикагІа хила йиш яр, нагахьа санна Нохч-ГІалгІайчен бурувдеттача организацеша шоай торонех бизза пайда эцаре. ПланагІа лаьрхІачул дукхха кІезигагІа я цар эксплуатаце дІаенна скважинаш. ДІабахача ворхІ бетта бурувдеттараштa тІаиса декхар 7, 8 эзар метр я. Республикерча бурув тохара балхий ях управленех плани социалистически декхараши кхоачашдеш ши коллектив мара яц. Уж я бурув тохара ворхІ бетта план тІехкхоачашъяь Старогрозненски Октябрьски управленей коллективаш.

Цхьабакъда, шоашта тІалатта бехктокхам ца бовзаш я цхьайола бурувдетта организацеш. Укх шера геттара а во болх бу Карабулакски бурув тохара балхий управлене коллективо. Хьалхарча ворхІ бетта цунна тІадисад 12400 метр пачхахьалкхен декхар. Бурув тохача пайда эцаш йола ха 40,7 процент мара яц. Укхаза болх беш яц 22 станок. ДІабахача ворхІ бетта хьалъе езаш хиннача йиъ буровой вышках цаІ мара хьалъяь яц. Бурувдеттарий балха ха къаьстта дукха йоаю авареш яро. Укх шера йиъ авари яьй цига, уж дІайоахаш 3974 сахьат балха ха зехьа йоаяьй. Из бахьан долаш пачхахьалкхенна 33 эзар сом зе хиннад. Иштта во лела Горячеводскии, Грозненски бурув тохара балхий управленей коллективаш болх а.

«Іаьржа дошуви» цунца хьайоагІа гази дукхагІа хилийтара Іалаьмате боккхача лоархІамера гІулакх да къаьнача фонда скважинашта лаьттан кІален капитальни ремонт яр, мехкдаьтта кІезиглуш латтача скважинашта кислотни обработкаш яр, тІоанаш тІа искусственни низ тІалоаттабара могга дукхагІа хий чуахийтар, кхьйола геолого-технически мероприятеш чакхъяхар. Скважинашка форсировании режимах болх байтара, рационализатораштеи изобретателаштеи карагІдийнараш ханнахьа производствана юкъеккхахьара оарцагІбала беза специалисташ.

Пятилетка диълагІча, къоастамбеча шера плани тІайица социалистически декхараши кхоачашдара боккха бехктокхам тІалатт республикерча бурувдеттарашта. СихагІа, кІоаргагІа, авари ца хулийташ бурув а тохаш мехкдаьтта доалла керда моттигаш гучаяха декхарийла ба уж. Эксплуатационникашка дІатела скважинаш дукхагІа хилийта еза.

Мехкдаьтта дукъагІа даккхара хІара управлене сеца латта ерригa скважинаш болх бе йолаялийта еза. Цу дакъе дукхагІа чакхъяха еза геолого-технически мероприятеш, солянокислотни обработкаш е еза. Шоай болх цІенхаштта тоабе беза скважинашта лаьттан кІален капитальни ремонт еча ерригача бригадаша.

Мехкдаьттахошта бІайха кхача лоаттабергболаш гІулакх дара, цар бытовни вахарех хьалаш цІенхаштта тоадара йоакхо е декхарийла ба кулгалхой, партийнии профсоюзнии организацеш. Из а чІоагІа лоархІаме да мехкдаьттахой болх ритмично дІабахийтара. Транспорт бахьан долаш болхлой тІехьабувлилга, балха ха зехьа йоаелла цІендаь дІадаккха деза. Бурувдеттарашта материальни Іалашо елга бокъонца тоадар керттерчарех цхьа декхар да.

Къахьегама дисциплина телхаерашца цІенхаштта къовсам а лоаттабеш хІара участкера, сменера, бригадера социалистически яхь кхетамца вІаштІехьъяккха декхарийла я профсоюзни организацеш. Яхье хьалха латтарий опыт шерра дІайоаржае еза цар.

Пятилетка диъгагІча, къоастамбеча шера плани тІайица социалистически декхараши толамца кхоачашдар мехкдаьттахойи бурувдеттарийи сийлен декхар да.

СИХХА ЧАКХДОАХ БАЛХАШ

Старогрозненски бурув тохара балхий управлене энергоцеха болхлоша укх шера ворхІ бетта ялх буровойшкара энергооборудовани вІашагІъеллай, хьалъяьй электропередачей линеш. ДІадахача шера цу юкъа йиъ буровойшка мара баь бацар из болх.

Уж балхаш сихха даь дахаро ханал 2—5 ди хьалха бурув тоха доладе йиш хилар бурувдеттарий.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Курноскин Михаила кулгалдеча монтажникий бригада коллективо, цунна коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цІи а еннай. ШоллагІа моттиг яьккхай Бондаренко Владимира кулгалдеча электропередачей линеш хьалъеча бригадо, кхоалагІа яр — Рошадин Василе кулгалдеча коллективо.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

100 000 тонн хьажкІаш йоахаргья вай!

Кхоачашдергда декхараш

Гурахьа дийна ялат дика хилаңзар тха укх шера. Цу гІулакхо дукха уйла яйтай тха механизаторашка пачхахьалкхенга ялат доххара кхыча боахамел тІехьа ца дисара фу дича бакъахьа дархьогІ яхаш.

Звеноша лаьрхІад шоашта тІачІоагІъяьча участкаш тІара дукхагІа хьажкІаш чуярца даккханза диса ялат меттаоттаде. Цу хьакъехa сай звенох лаьца аргда аз. ДІадахача шера тха звеноc хьажкІаш дІайийна кха 120 гектар мара дацар. Цу участка хІара гектара гІара 40 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуяхьаргья аьнна дош деннадар оаха. Из толамца кхоачашдир звеноc. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача оаха чуера 56 центнер хьажкІаш.

Дика къахьийгад тха комсомольско-кагирхой звенос укх шера а. Соахкарчул 30 гектар дукхагІа а да тха хьажкІаш дІайийна кхаш. Из участок тхоайла йийкъай оаха. Звено хІара члена ший-ший социалистически декхараш да. Масала, Арчаков Іалиханеи Вичиев ИбрахІимеи ер шу дІадолалуш дош деннадар хІара гектара тІара 35 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуя. ХІаьта хІанз хІара гектара тІара 40 центнер чуя лаьрхІад цар. Аз лаьрхІад 45 центнер яккха. Уж декхараш тхога кхоачашдулургдолаш да. ХьажкІаш дика хиннай!

Тхой хьажкІаш оахош лораю оаха, хІана аьлча, нийслуш ба общественни рузкъана тІакхувдараш. Цул совгІа Іуъал доацаш лела доахан а тІаух лаьрхІа оттаяьча графикагІа ха ду оаха тхоай участкана.

Укх шера «Октября 40 шу» совхоза хьажкІаш лелаечунца Гелисханов Іалаудинацеи тхой совхозерча Газдиев Бекханацеи социалистически яхье ваьннав со. Цхьатарра да тха кхаш, цхьан сортагІа я дІайийна хьажкІаш. Бакъда хала да кот малагІа варгва ала. Из ховргда хьажкІаш чуйиначул тІехьагІа.

Цу гІулакха а де мел эшар даьд оаха. Тоаяь латт тха хьажкІаш чуэцаргйола комбайнаш, белгалдаьд звено хІара члено де дезар. Лоаца аьлча, тахан а тІехь кийча да тхо хьажкІаш чуэца доладала.

Х. ХАЧУБАРОВ, «Назрановский» совхоза звеньевой.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа): звеньевойи Хачубаров Хьадиси Газдиев Бекхани шоай хьажкІий кхацка хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬИНАР КХОДЕРГДАЦ

КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп луш бІаьстан юххье денз хьинаре къахьегаш хьабоагІа тхя совхоза хьажкІаш лелераш. Йиъ бІаь гектара тІа дІайийра совхозе укх шера ялата лаьрхІа хьажкІаш. Уж кхееш Эльмурзаев Іаьлас, Межидов Хизира, Наурбиев Лечас кулгалдеш йола кхоъ механизировании звено я.

ХІара гектара тІара 30 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуя социалистически декхар тІавийцар цар.

Зяба аьхача, удобренешца хьаьндаьча лаьтта квадратно-гнездови хьисапе дІайийра хьажкІаш. Шозза культиваци йир, 300 гектара тІарча хьажкІашта цкъа чудуийташи кхозза вегетационни хьисапех хий диллар.

Хьийга къа зехьа дайнадац. Гектара тІара хийща яргъл 30 центнер.

ХІанз хьувкъам чуэца кийчо еш ба совхоза механизатораш. Тоа а яь болх дІаболабе кийчъяь дІаоттаяьй хьажкІаш чуэца ялх комбайн, кхыйола техника.

Беррига хьувкъам 16 балха дийнахьа чуба лерхІ оаха. ХІаьта оахош лаьрхІар кхоачашдара деррига низаш оарцагІ а доахаргда.

А. БУХАДИЕВ, Надтеречни района «Гвардейский» совхоза керттера агроном.

Дика хьийкъай хьажкІаш

550 гектар ялата лаьрхІа дІайийна хьажкІаш кхееш я Мичурина цІерагІйола урус-мартановски совхоз. Кхоъ механизировании звено я уж лелаеш. ХьажкІаш дика хьувкъаяра къаьстта дукха къахьийгад укх шера коммунисташа Эльмурзаев Лаьчас, Магомадов Вахас, Къахьегама ЦІеча Байракха орден лелаеча Мерзиханов Саиг - Махьмада, кхыбараша.

Совхоза хьажкІаш дІайийна лаьтта хий дуллаш деце а Эльмурзаева звеноc лаьрхІад хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 40 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуэца.

ХьажкІаш кхеяра йоккха опыт а Межиев Ахьмада кулгалдеча звеной а. 150 гектара тІа лаккхара хьувкъам чубара чІоагІа оарцагІбаьннаб звено членаш. Кхаш хий деккаш деце а 80 гектара хий дулларгдолаш вІаштІехьдаьккхар цар лаьрххІа насосаш а оттаяь. Из бахьан долаш йокъал вІалла Іаткъанзар хьажкІашта. ХІанз уж дика хьийкъай. ХІара гектара тІара 35 центнер чуэца лерхІ звенос.

Иштта ше лелаеча 160 гектар долча кхай тІа дика хьувкъаяьй хьажкІаш Мерзиханов Саит-Махьмада звеноc а. Цо лаьрхІад хІара гектара тІара планагІа 30 центнер яккха езача 35 центнер яккха.

Укх шера совхоза къахьегамхоша лаьрхІад 2000 тонн хьажкІаш яха а царех 1600 тонн пачхахьалкхенна дІаяла а. Из декхар кхоачашдара керттера д..р да хьувкъам сихен ца бойташи чуэцар. Цудухьа ханнахьа техника гоаяьй, кхы мел эшар даьд. 9 комбайн хургья совхозе ялат чуэцаш. Дика кийчъяьй совхоза центральни хьатт а.

— 350 гектара тІара хьажкІаш комбайнашца чуэцаргья оаха, — йоах совхоза директора Зелимханов Вахас. — Вожаш 200 гектар кулг - кара чуэца езаргья. Тхона новкъостал деш хургба Грознерча «Терек» яхача фирма болхлой. Царна бІайха кхача а саІоІаргдола моттигаш а кийчъеш я хІанз совхоз.

Шерра ях ьяржай совхоза хьажкІаш лелаераштa юкъе, белгалдаьд цхьоалагІа, шоллагІа, кхоалагІа моттигаш яьхараштa лургдола совгІаташ а, чІоагІбаьб цу лоархІамеча хана наха юкъе политико-массови болх бергбола агитатораш, политинформатораш, лектораш.

Кхы цхьаькха а да белгалдаккха дезаш. Дукха герко ю боахаме хьажкІаш лораяра, лаьрххІа вІашагІъехкa халкъа тІахьожама посташ я. Цу дерригнеша торо хулийтаргья 15 дийнахьа хьувкъам чуйица баккха.

О. ШАДИЕВ.

ЧУЭЦА ЙОЛАЯЬЙ ХЬАЖКІАШ

Ялата лаьрхІа кхо бІаь гектара тІа хьажкІаш дІайийра укх шера тха совхозе. Уж кхееш Октябрьски революце, Къахьегама ЦІеча Байракха ордений кавалера, коммуниста Хачароев Ахьмада, Бакаев ХІарона, Хаджиев Дауда кулгал деш йола кхо звено я.

Ши бІаь гектара тІа хьажкІаш кхеяьй Хачароева звенос. Ерригa хьажкІаш хий ца дуллача кхашка дІайийна яр, хІаьта а ха ця лоархІаш, хьинаре къахьийга дика хьажкІаш кхеяьй Ахьмадеи цун новкъосташеи. Из гуш да хІанз из культура чуэца йолаяьча хана.

Йиъ комбайнаца хІанзле 50 гектара тІара хьажкІаш чуена баьнна механизатораш. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 40 центнер фуалъяьха хьажкІаш йоал — Ахьмада звенос тІайийшача социалистически декхарел пхи центнер дукхагІа.

КІирандийнахьа денз ворхІ комбайн хургья укхаза хьажкІаш чуэцаш.

ХІанз хьувкъам чуэцаш боахача механизаторашта юкъе къаьстта хьинаре, дика хьокхамаш доахаш къахьег Хачароев Ахьмада ше. Дукха низ дІабенна, ший звеноc кхеяь хьажкІаш цІена чуэцара къаьстта теркам тІабохийт звеньевойс.

Ахьмадал дукха тІехьа ца вусаш къахьег гурахьа йийна культураш чуйица яьиначул тІехьагІа, хьажкІаш чуэцача комбайна тІа хайнача коммуниста Хасиев Іалаудина а.

Ерригa хьажкІаш пхийтта дийнахьа чуйица йоахаргья оаха.

В. АЗМАИНОВ, Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза партийни организаце секретарь.

ДОШ ЧІОАГІА ХУРГДА

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА ХЬАЖКІАШ ЛЕЛАЕРИЯ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Тха района хьалашка дукхагІа ялат даккхара лоархІамегІа йола резерв я хиш дехкача лаьтта дІайийна хьажкІаш. Из культура оаха укх шера дІайийнай 3100 гектара тІа — планагІа е езаш хинначул 330 гектар дукхагІа. Цу дерригача кхашкара боккха хьувкъам чуэцилга Іалаш а деш укх шера соахка ца доаккхаш диса ка бола ялат юхаметтаоттадергда оаха.

Оаха тІаэц декхар: **дерригача 3100 гектар долча кхашкара хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 35,5 центнер фуалъяьха хьажкІаш яха. Цо торо хулийтаргья планагІа 7800 тонн яха езача 11 эзар тонн хьажкІаш яха. Пачхахьалкхенга йохкаргья 4500 тонн — хьалха тІайийцача декхарех лаьрхІа хиннарел 2500 тонн дукхагІа.**

Дукха къахьийгад хьажкІаш лелаераша уж дика хьувкъаеш. Районе вІашагІъеллача 19 звенос хьинар долча механизаторий хьалхленца нийса, хьалха латтача агротехнико маяххара царна гІулакх делга Іалашду.

Хиш дехкача кхашка дІа мел йийнача хьажкІашта деннеи буси ца социйташ хий дехк. Ерригача техникага мамогга дукхагІа болх байт оаха, цу балхаца хьинаре дакъа лоац берригача хий дехкараша а.

Хьувкъам кхебара хьалхарча этапах яхье лакха хьокхамаш доахаш къахьийгад «Атагинский» совхозерча Б. Вагапова, С. Акаева, «Советская Россия» колхозерча К. Ибрагимова, «Ермоловский» совхозерча Ш. Таипова хьажкІаш лелаеча механизировании звеноша.

ДІадахача шерашка Іоаяьча опытах тхона хов: сихагІа ялат чуэцаш хилча из кІезигагІа довлга. Гарггарча деношка хьажкІаш чуэцаргйола ерригa техникеи йолаш йола транспорти кийчон линейке дІаоттаергья оаха.

ХьажкІаш чуйица йоахаргья оаха 20 балха дийнахьа. Уж чуэцаш деш дола балхаш дика дара тІехьа шерра ях йоаржаергья. Тха декхар—вІалла ца бойташ хьувкъам чуэцар.

Механизировании чуэцарца цхьана кулг-кара а хьайоахаргья хьажкІаш. Деннеи буси халдэнза лораергья уж.

Республикера беррига хьажкІащ лелаераш тІахьех оаха лоацача хана а ца бойташ а хьувкъам чуэцара.

Декхараш дийца а дийца тІайийцад Грозненски района хьажкІаш лелаерий совещане.

ЦІендаь чуэцаргда ялат

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНА ХЬАЖКІАШ ЛЕЛАЕРИЙИ ДУГА ЛЕЛАДЕРИЙИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

34 эзар тоннага кхоачаш ялат даккха лаьрхІад пятилетка къоастамбеча шера тха района къахьегамхоша. Даккха лийрхІачул кІезигагІа даьккхад оаха ка бола ялат. Декхар кхоачашдара лерттІа доал а деш йолаш йолча торонех пайда эца беза тха — 17 эзар тоннал кІезигагІа йоацаш хьажкІаши дугеи даккха.

Из декхар тхога толамца кхоачашдулургдолаш да. Тхоай торонаш а лаьрхІа, хьалхагІа тІайийцача декхарашка цІаьхха а хьежад: ДУГА ГЕКТАРА ТІАРА 45 ЦЕНТНЕРИ ХЬАЖКІАШ — 30 ЦЕНТНЕРИ ЙОАККХАРГЬЯ. ЦО ТОРО ХУЛИЙТАРГЬЯ ТХОГА 14 ЭЗАР ТОНН ДУГЕИ 3600 ТОНН ХЬАЖКІАШИ ЯХА.

Района боахамашка тІайица лаккхара декхараш кхоачашде шерра социалистически ях йоаржаяьй. «Степной» совхозе дуга леладераша Чулигова Верай хьалхленца 318 гектарах хІаране тІара 60 центнер яккха лаьрхІад. «40 лет Октября» яхача колхозерча Гадаев Салмана звенос лаьрхІад ше леладеча 70 гектар долча кхай тІара юкъера лаьрхІача цхьан гектара тІара 80 центнер йоаккхаш дуга даккха.

Дуга леладерел тІехьабисац хьажкІаш лелаераш а. ХІара гектара тІара 40 центнер хьажкІаш яха — иштта декхар оттадаьд шоашта хьалхашка «Кавказ» колхозерча Ахъядов Исропилеи «40 лет Октября» колхозерча Муцаев Лаьчийи звеноша.

Тха керттера декхар да — ДЕРРИГА ХЬАЛКХЕДАЬ ЯЛАТ ЦХЬА ХЬАЖКІА, ДУГА ЦХЬА БУРТИГ КХАЙ ТІА ЦА БУТАШ, ЦА ДОЙТАШ ЧУЭЦАР.

20 БАЛХА ДИЙНАХЬА ЧАКХЙОАХАРГЬЯ ОАХА ХЬАЖКІАШ ЧУЙИЦА. Цу гІулакха хІара агрегатага мамогга дукхагІа болх байта ях йоаржаергья. ХІаьта иштта сихагІа чуйица яхар духьа хьажкІаш кулг-кара а йоахаргья.

Ялат чуйица даллалца ден а бус массанахьа из лораделга Іалашдергда.

Декхараш дийца а дийца тІайийцад Гудермесски района дуга леладерийи хьажкІаш лелаерийи совещане.

ЛоархІам боллаш дакъа лоацаргда

СУНЖЕНСКИ РАЙОНА ХЬАЖКІАШ ЛЕЛАЕРИЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Района кхашка кхачаш латт боккха хьажкІий хьувкъам. Тхой торонашка а хьежа лаккхара социалистически декхараш тІайийцад оаха: **бІарччача районе гІолла юкъера лаьрхІача гектара тІара 36 центнер хьажкІаш яха. Цо торо хулийтаргья тха 15 эзар тонн ялат чуэца а даккханза диса ха бола ялат меттаоттаде а.**

Из хьувкъам кхебар—районе вІашагІъеххача, опыт йолэ, инициативни механизатораш керте латтача 27 хьажкІаш лелаеча звеноша хьинаре къахьегар да.

Хьалхле яккхара шерра къовсам дІаболабаьб хьажкІий кхаш леладераша. ЛакхагІа хьокхамаш долаш къахьийгад «Путь к коммунизму» яхача колхозерча Л. Лебеденко, Я. Тимощенко, Ленина цІерагІча колхозерча В. Элиханова, В. Альмурзиева, XX партсъезда цІерагІча колхозерча И. Дзыга, кхычар звеноша.

ХьажкІаш дІайийра дикагІа йолча ханашка, ший ханнахьа яккар удобренеш а. Хий дехкача кхашка хий дуллаш ба хІанз а хьажкІаш лелаераш. Къаьстта дика я хьажкІаш Ленина цІерагІча, XX партсъезда цІерагІча, «Путь к коммунизму» яхача, ЦІеча Эскара цІерагІча, Орджоникидзе цІерагІча колхозашка.

ХІанз керттера дар — бизза лора а беш, ца бойташ кхебаь хьувкъам чуэцар да. Ден а бус а кхаш лораделга Іалашдергда. **ялат чуйица доаккхаргда 20 балха дийнахьа.** Цудухьа хІара комбайнага дукхагІа а дикагІа а болх байтара шерра социалистически ях йоаржаергья. Цунца цхьана, болх оихагІа чакхбаккхар духьа, кулг-кара а хьайоахаргья хьажкІаш.

Декхараш дийца а дийца Сунженски района хьажкІаш лелаераша тІайийцад.

НИКЪ БАЬ ДАЬННАД «СОЮЗ-15» ЯХА КОСМИЧЕСКИ КЕМА

ТАСС ХОАМ

1974 шера 28 августа «Союз-15» яхача кема тІара болх чакхбаьнначул тІехьагІа Лаьтта Іобессаб космонавташ новкъостий Сарафанов Геннадий Васильевичи Демин Лев Степановичи. Московски ханах 23 сахьати 10 минути яьлча «Союз-15» яхача космически кема Іойоссаш йола аппарат Советски Союза территоре тІа кІаьдла Іохайнай город Целиноградера къулба - малхбузенгахьа 48 километр. Іобессачул тІехьагІа космонавтий могашал дика я.

Шин дени шин буси никъ беш экипажо Іилма - технически эксперименташ яьй наькъа тайп-тайпарча режимашка маневрировани яреи «Салют-3» яхача станцеца гаргаяхареи процессаш шаьръяра. Шаьръяьй бийсан хьалашка Іоховш дола космически кема лахареи космонавташта эвакуаци яреи методаш а средстваш а.

Орбита тІара Іобоссале хьалхагІа кемана лостам беннаб, лаьрхІа хиннача ханна болх бе йолаялийтай тормозной двигательни установка. Двигатела болх чакхбаьнначул тІехьагІа кема отсекаш вІашагІа а къаьста, Іойоссаш йола аппарат лохлуча траекторе тІа яьннай.

Атмосфере тормоз техачул тІехьагІа болх бе йолаялийтай парашютни система, Лаьттанна геттара гаргакхаьчача хана болх бе йолаеннай кема кІаьдла Іохоадеш йола двигателаш, тІаккха Іойоссаш йола аппарат шийна белгалъяьча районе тайжа Іоессай.

Лохача - кІалхарбоахача комплексо чоалханеча метеорологически хьалашка Іалашдаьд Іойоссаш йола аппарат сихха хьалохилгеи космонавташта эвакуаци елгеи.

Лаьтта Іобессача метте лораш хьежача хайра, новкъостий Сарафановеи Деминеи могашал дика йолга.

Никъ беча хана гулъяь данеш къоастаеши Іомаеши латт.

Оттаяьча программага хьежжа автоматически режиме дІахо никъ беш я «Салют-3» яха станци.

НАНА-ЛАЬТТАН ТІА БА КОСМОНАВТАШ

ЦЕЛИНОГРАД, 29 август. (ТАСС корр. О. Еркимбаев, А. Ротмистровский). Казахстана къилбаседерча кхыча боахамашка а санна, хІанз сихденна ялаташ чуэцаш латт Целиноградера 48 километр гаьна уллача «Акмолинский» совхозе. Моттигерча ханах хьалхара сахьаташ дар дІадоладеннача 29 августа ден, Лаьттан тІа юхабоагІа Геннадий Васильевич Сарафанови Лев Степанович Демини — «Союз-15» яхача космически кема экипаж тІахинна аппарат ялаташ чуэцаш боахкараштa бІаргаяйнача хана.

Дог гІаздоалаш вІашагІкхетар хилар вертолетаца боалабаь космонавташ дукха ха ялалехьа хьаккхаьчача Целиноградски аэропорте. Царга моаршал хеттар города къахьегамхой викалаша. Казахстана КП Целиноградски обкома хьалхарча секретара Н. Е. Кручина даькъала бийцар Г. В. Сарафанови, Л. С. Демини «Союз-15» яхача космически кема никъ чакхбалар-цеи кІаьдла Іобоссарцеи.

Гулбеннарашка ше йист хулаш «Союз-15» яхача космически кема командира подполковника Г. В. Сарафанова аьлар:

— Тхо гІаддаха да, космически аре караерзаяра программа кхоачашъеча оахош дакъа лаьца. Тхо могаш-маьрша да. Даьхен керда заданеш кхоачашъе кийча да тхо. Тхона чІоагІа дика хет, Лаьттан тІа юхадаьхкача хана тхона накъабаьхкача эггара хьалхарчарца целинера къахьегамхой хинна.

Шоаш безаме тІаэцарахи шоашца Іимерза хиларахи целинникашта баркал аьлар «Союз-15» яхача кема экипажа шоллагІча члена полковника-инженера Л. С. Демина.

Целиноградски аэропортера дІаболхаш самолета тІа ховш космонавташ. Юха а мархІа беттаду, белабенна ба, космос караерзаеча кхы а доккхагІа толамаш дахар лоаш лоаца боах.

ЛАЬТТАН ЧЕНАШК АРА РУЗКЪА — ХАЛКЪА ДОЛЧА БЕРКАТА

КХОАНЕН УЙЛА ЕШ

Цхьоалагlча сентябре вай меккарча мехкдаьттахоша иlсавалагlа дезду шоэй доккха цlей — мехкдаьттан газовии промышленноста болхлой Ерригсоюзни ди.

КПСС XXIV съезда решенеш тlа вай мехкарча мехкдаьттахошта хьалхашка оттадьараш бехктокхаме дехкараш да: 1975 шера мехка доаккхача мехкдаьтта боарам 480—500 миллион тоннага, газ 320 миллиард кубически метрга а кхоачийташ мехкдаьттан газен доагора баланс 67 процентага кхоачийтилга.

Ийслагlча пятилетка кхаь шерен ворхl беттен вай мехкарча мехкдаьттахоша даьча балхий итогаша къаьгта хьахьокх мехкдаьттахоша шоашта хьалхашка оттадаь дехкараш толамца кхоачашдеш хилар. Масала, цу юкъа даьккхад 1025,9 миллион тойн мехкдаьтта, цу даькъе планал совгlа даьккхад 3,3 миллион тонн «lаьржа дошув». Толамца кхоачашдеш да кхыдола дерригa техннко - экономически хьокхамаш.

Уж толамаш доахача дизза дакъа лаьцад Нохч-Гlалгlайчен мехкдаьттахоша. Пятилетка хьалхарча кхаь шерен ах шерен цар даьккхад 62686300 тонн «lаьржа дошув», планагlа лаьрхlачул совгlа яьккхай 329300 тонн. Кхаь шерен ах шерен яьккха газ 15 миллиарди 324 миллиони кубически метр хилар, чоалханерча геологически хьалашка цу юкъа бурувдеттараша техад 584400 метр бурув, эксплуатаце дlаеннай 65 кlоарген тlехкlоарген скважина. Мехкдаьттахоша реализаци яьй 935 миллиони 142 эзари сома маьхерча продукцена, паччахьалкхеп планагlа лаьрхlачул совгlа маьхала яьккхай цхьа миллиони 606 эзари сома маьха продукци. Толамца кхоачашъеш я пятилетка диълагlча шера план а.

Ворхl бетта республикерча мехкдаьттахоша планал совгlа реализаци яьй 1,7 миллион сома продукцена. Цох производствана 700 эзар сом пайда хиннаб. Мехкдаьттаца хьайоагlача газах пайда эцара паччахьалкхен план 105 процент кхоачаш а яь пайда ийцз 2 миллиарди 307 миллиони кубически метр хилар. Ворхl бетта 96900 метр бурув техад, яьккхай 8 скважина, хьалъяьй 14 скважина. Дукха керда техника производствана юкъейккхьарах, производственни процессашта механизаци ярах, къахьегам lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхарах, балха ханах бизза пайда эцарах къахьегама овсарле лаккъяра язданн 102 процент кхоачашъяьй.

Боахама расчет эргаяккхарах, производства резервах биззагlа пайда ийбарах, матерcиалашта кхомбарах паччахьалкхенна планагlа лаьрхlачул совгlа 612 эзар сом пайда баьб.

Производствага дlадохийтар кlезигдара тlаерзаяь организационно-технически мероприятеш чаккхъяхарах, электроснабжене система эргаяккхарах еррига «Грознефть» объединени хьанийцача ворхl бетта кхояьй 10,7 миллион киловатт-сахьат электроэнерги.

Скважинашта лаьттан кlален капитальни ремонт еча тха болхлоша болх бе йолаялийтай 2927 скважина. Рационализатораши новаторашей ворхl бетта производствана юкъейихьай паччахьалкхенна 1681 эзар сом пойда беш йола 986 рационализаторски предложени.

Мехкдаьтта тlоанашта ииз тlалоаттабара скважинашка чудахийтад 7200 эзар кубически метр хий, из хул планагlа лаьрхlачул 449 эзар кубически метр хий дукхагlа.

Дукха балхаш даьд «Грознефть» объединене мехкдаьттен гази хьагул а еш дlаахийтара системана реконструкци еш, капитальни ремонт еш, мехкдаьтта доаха моттигаш тоаеш, нах бахача цlеноштех соцкультбыта объекташтех ремонт еш, г. Грозне, Малгlалбике, болхлой поселкашка Карабулаке, Горагорске лостамбеш, республикерча колхозаштех совхозаштех шефски новкъостал деш.

Госкапвложенеех пайда эцара паччахьалкхен план 119,7 процент кхоачашъяьй республикерча мехкдаьттахоша, болх бе йолаялийтай 12,6 миллион сома маьха керттера фондаш, цу даькъе: 4,6 эзар квадратни метр наха чубаха цlеноіп, 964 дешархочоа моттиг йола школа, Малхбузен Гудермес—Брагуны яха нефтепровод, пробин эксплуатаци яра эца Октябрьски мехкдаьтта доаккхача промыслови нефтегазосборни коллектораш, мехкдаьтта тlоанашта ниа тlалоаттабара йола старогрозненски система, Октябрьскера замерно-сепарационни установкаш, «Грознефть» объединене технологически производственни связь, кхыйола лоархlаме объекташ.

«Грознефть» объединене керда вlашагlъеллача СМУ коллективо дукха новкъостал ду объединене гlишлон-монтажни балхаш деча подрядни организацеша. Цул совгlа шоай гlишлон объекташ хьалъеш йолча царна машинаш, механизмаш, материалаш телаш, царна гlо де болхлой хьежабеш новкъостал ду мехкдаьттахоша а. Иштта болх бар бахьан долаш тха вlаштlехьдаргда дукха промышленнии жилищно-бытовии гlулакхашта йола объекташ сиха хьалъе.

Хlанз мехкдаьттахой цlей дездеча хана белгалбаха бевам ба са уж къахьегама толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш Ерригсоюзни социалистически яхье призови моттигаш яьха мехкдаьттахой. Уж ба СССР мехкдаьтта доахача промышленноста Министерствай профсоюза ЦК-ан ахчан премеш енна «Горскнефть», «Сунжанефть», «Октябрьнефть» мехкдаьттен гази йоахача управленей, Грознефть» объединене бувзам контора, тампонажни контора болхлой.

Нефтехимгазпрофсоюза обкомен «Грознефть» объединенеи решенех карара кара тела Цlе байраккхаш ахчан премеши еннай Старогрозненски УБР-ча бурувдеттача мастера А. В. Шульгайна, Горячеводски УБР-ча И. Мисерхановна, Старогрозненски УБР-ча В. Г. Черненко, Малгобекски УБР-ча Г. Г. Попхадзе керте латтача бригадашта, кхычарна.

Мехкдаьттахой цlей сийна тlанийца хинна социалистически дехкараши паччахьалкхен плани толамца кхоачашъяьй Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене мехкдаьттхой коллективо. Цхьабакъда дlахо йодача хана хьалхашка латта дехкараш лоархlаме да. Уж толамца кхоачашдара дерригa низаш, резерваш оарцагlъяха еза. Керттердар дукхагlа мехкдаьтта даккхар. Цу гlулакхa тlаерзаяь мероприятеш чакхъяха еза. Кхыметтел цхьа процент тlакхийтача а из хул 1,3 миллион тонн. Дикка мехкдаьтта запасаш йоахк Карагано - Чокракски тlоанашка, уж хlанз а тlехьа йоагlача тайпара тахканза я. Цу гlулакха лаьрххlа йола программа оттаеш да тхо, бизза пайда эца беза тlоанашкара мехкдаьтта цlендаь хьадаккхара йолча тайп-тайпарча реагентех, кислотех, синтетически кlувнех, загустителех, кхычарех.

Мехкдаьтта запасаш lалашъяра даькъе цlаккха ца хиннача тайпара бехктокхаме дехкараш хьалхашка латт республикерча мехкдаьттахошта. Уж толамца кхоачашдара 5500—10000 метр бурувдетташ скважинаш а йоахаш юрски тlоанашкара мехкдаьтта гучадаккха деза. Уж тlоанаш вай республике йоккхий перспективаш йолаш да. Цунца цхьана дlахо а техка деза хlанз мехкдаьтта доахача моттигашкара тlоанаш.

Уж а кхыдола а дехкараш толамца кхоачашдара «Грознефть» объединене коллектив дехкарийла я беррига ниа, опыт, творчески инициатива оарцагlъяккха.

В. СОРОКИН,
Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене начальник.

КЪАЬНАЧА СКВАЖИНАШКАРА

Тlерча мелашкара мехкдаьтта даккхарах дика лоархlаю тха коллектив. Хlаьта насосни скважинай Карагано - Чокракски тlоанашкара мехкдаьтта дукхагlа даккхара тха партийни организаце массехк мероприятеи чаккхъяккха йолаяьй. Царех керттера я болх ца беш йола къаьнача скважинашкара, уж тоаяь, мехкдаьтта даккха доладар, мехкдаьтта луш йолча скважинай болх кердабаккхар, мехкдаьтта даккхара дикагlйола методаш балха юкъейоалаяр.

Цу мероприятех хlанзле а дикка пайда баьннаб: укх шера дlадахача шераца нийсдича хlара дийнахьен - буси 15 тонн дукхагlа мехкдаьтта доаккх.

Ер шу долалуш встречни план а тlехьа дlалаьрхlача планал совгlа 800 тонн мехкдаьтта дикка дехкар тlанийцад тха коллективо. Чакхбаьннача ворхl бетта планал совгlа 2140 тонн мехкдаьтта даьккхад оаха. Дукха геолого-технически мероприятеш чаккхъяхарах 6 эзар тонн совгlа мехкдаьтта тlаккхийтад.

Тlатеlla къовсам лоаттабу коллективо мехкдаьтта ца дойтара. Укх шера 3300 километр мехкдаьттапровода, кхыча коммуникацешта ремонт яьй. Хlанз lан хьалашка болх бара кийчо еш ба мехкдаьттахой.

Партийни а, профсоюзни а организацеша говза кулгалдар а, дикка социалистически яхь вlаштlехьаккхар а бахьан долаш карагlдаьнна толамаш да уж. Укх шера еррига бригадаша а, къаьст-къаьстача болхлоша а социалистически дехкараш тlанийцадар. Цул совгlа, тха РИТС-1 коллектив социалистически яхье яьнна я НГДУ шин цехаца. Хlара бетта итогаш ю социалистически яхье даьхача толамашта.

Тха коллективе дикагlйола болхлой лоархlаш ба: операторaш Д. Зимовец, А. Ерохин, Х. Котиев, К. Балаев, замерщица Г. Котякова, З. Чернявская, инженер Ф. Албогачиева, иштта кхыбараш а.

Ийслагlча пятилетка диълагlча, къоастамбеча шера тlанийна дехкараш толамца шоаш кхоачашдергхиларах дог тийша накъабоагlа мехкдаьттан газовии промышленноста болхлой цlейна тха коллектива къахьегамхой.

С. ТЕБОЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ РИТС-1 начальник.

«ДАРБА» ДЕРАШ

Укх шера къаьстта дика къахьийгад «Сунжанефть» НГДУ болхлоша. Мехкдаьттен гази яккхара ворхl бетта план 30 августе кхоачашъяьй цар. Паччахьалкхен планагlа лаьрхlачул совгlа доаккхаргда 3200 тонн мехкдаьттен 11 эзар совгlа кубически метр гази.

Ховш махилара, мехкдаьтта кlеж а тохийташ бурувдеттарашкара цхьаккха скважина кхаьчанц эксплуатационникашка укх шера. Цудухьа тlагlертта къовсам лоаттабу цар къаьнача фонда скважинашкара доаккха «lаьржа дошув» дукхагlа хилийтара. Цу даькъе боккха бехктокхам тlалатт скважинашта капитальни ремонт еча бригадашта. Дукха хий а уеш мехкдаьтта луш йолча скважинашта ремонт еча йоаккха ха маиотта кlезигъяра хьинар кхо ца деш къахьег ремонтникаша, цунга хьежжа дукхагlа хул цар луш дола «lаьржа дошув», газ.

Укх деношка коммунист Кадзаев Ибрагим Арсентьевича кулгалдеча бригадас Ачалкхера № 132 йола скважина болх бе йолаялийтар.

В. ВОЛОДИН,
«Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цеха вокххагlвола геолог.

Хьинаре къахьегаш ба укх шера «Старогрознефть» НГДУ цхьоалагlча РИТС-а вокххагlвола инженер - технолог Иванов Николай керте латтача участка мехкдаьттахой. Хlанзлехьа бархl бетта план тlехкхоачаш а яь, планал совгlа цар даьккхад бlаьш тоннаш «lаьржа дошув». Цига дика болх барца белгалбаьнна ба мехкдаьтта доахараш, коммунистически къахьегама ударникаш Журавель Семен, Бычков Виктор, Дубинин Александр, кхыбараш.

СУРТА ТlА: вокххагlвола инженер - технолог И. Иванови оператор С. Журавели.

И. ПЛИЕВА сурт.

«Октябрьнефть» НГДУ кхоалагlча районии инженерно - технологически служба болхлоша чlоагlа лоархlаши сийдеши ва пхелагlча разряда оператор Алаберганов Юлдаш. Ткъаьи итт шу гаргга ха я цо цига къахьега. Цу шерашка ше lоаьь опыт дог раьза а долаш дlалу цо къоначарна.

СУРТА ТlА: оператор Ю. Алаберганов.

А. КЫЧИКОВА сурт.

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

Паччахьалкхен плани тlанийца социалистически дехкараши тlехкхоачаш ца деш цхьа бутт дlабахийтабац укх шера вай республикерча мехкдаьттахошта юкъе хьалхелаттача «Горскнефть» НГДУ коллективо. Иштта дика болх барах ханал ши ди хьалха кхоачашъяьй цо мехкдаьтта даккхара бархl бетта план. Дикка тlехкхоачашъяьй продукцена реализаци яра задани а.

Иштта дика толамаш дахара керттердар да управлене болхлоша шоай къахьегам кхетамца вlаштlехьа а баькха чурча производственни резервех бизза пайда ийбар. Укх шера оаха чаккхъяьккхай 20 геолого-технически мероприяти. Цар 189400 тонн мехкдаьтта тlаккхийтар. Хlаьта тlакхийттача мехкдаьттах дукхагlдола дакъа тlоанешта искусственни низ тlалоаттабара хий чуяхийтарах хьахинна да.

Шоай дезача цlей сийна мехкдаьттен гази йоахача управлене коллективо доахача къахьегама толамашта юкъе дизза дакъа лоац рационализатораша. 97 саг ва укхаза цу балха тlа хьинаре дакъа лоацаш, царех 50 саг мугlарера болхлой ба. Шера планагlа 115 рационализаторски предложени кийчъе езаш хиннача бархl бетта цар кийчъяьй 98 предложени. Царех производствана юкъейихьача 80 рационализаторски предложене паччахьалкхенна 27 эзар сом пайда баьб.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба рационализатораш техотдела вокххагlвола инженер А. П. Бородин, КИП-ен автоматикан вокххагlвола инженер В. А. Ступицкий, электромонтер Г. П. Крупа, КИП-а слесарь А. П. Новиков, токарь Н. Б. Тюрин, кхыбараш.

З. СИЗОВА,
«Горскнефть» НГДУ рационализацеи изобретательстваи йоккхагlйола инженер.

ШОАЕХ БlУБЕННА...

Вай республикерча бурувдеттача бригадашта юкъе яьржача социалистически яхьа итогаш йича хьалхарча ах шера шоллагlа моттиг а хьожаеш «Грознефть» объединенеи профсоюза обкомен карара кара тела Цlе байраккхи ахчан премии елар Горячеводски бурув тохара балхий управленерча Мисерханов Идрис Азимович керте латтача № 70 йолча буровой коллективана. Уж къахьегама толамаш кхы тlа а совдоахаш мехкдаьттахой болхлой Ерригсоюзни дезача денна сийленца накъабахара доккхий социалистически дехкараш тlанийцар бригадерча бурувдеттараша. Цхьа дезал сацна барттайна къахьегача дукхача къамех болча пахах латтача буровой коллективо тlехкхоачашдаьд уж. Бурув тохара итт бетта план тlехкхоачашъяьй цо хlанзлехьа а. Ер шу доалелча денз цо техад 3716 метр бурув. Из хул итт бетта заданегlа лаьрхlачул 175 метр дукхагlа.

Тхо цига ийсденнача дийнахьа 3716 метр кlоаргача технически колонна lочуяхийта кийчлуш бар бурувдеттараш.

— Бехктокхаме болх ба хlанз оаха бер, — йоах бурувдеттараша. Зlамига ваьнна а моллагlа гlалат воале, соахка яваръ бетта денз мел хьийга къа зехьа дов тарлу, паччахьалкхенна доккха зе хургда.

Технически колонна 15—20 дийнахьа lочуяхийта езача итт дийнахьа из болх баккха дош деннад цар.

«Грознефть» объединене дикагlйола бурувдетта бригада» яха сийлен цlи лелаеш я из бригада. Иштта шоай коллектива сий даккхара дукха къахьега, халонаш ла йийзай лаьттан ченаш техкарий. Бригадера йиъ смена социалистически яхье яьннай. Хlара дийнахьа итогаш ю яхье баьннараша. Бутт чакхбаллалца шоай балха тlа цхьаккха хьовзам ца хулийташ, технико-экономически хьокхамаш дика долаш чакхъьнна смена белгалйоаккх, цун опыт шерра дlайовзийт.

Иштта къахьегача бригада технико-экономически хьокхамаш беттагара беттага тоалу. Цхьан станокаца бетта бурув тохара сухал планагlа 411 метр хила езача 575 метрага кхаьчай, аьлча бурув тохара сухала задани 140 процент совгlа кхоачашъяьй. Цу бурув тохара балхий управленерча бригадашта юкъе эггара дикагlа бола хьокхам ба из.

Бурув тохарга дlабода мах лохбарах, химически реагенташ, электроэнерги кхоярах, бурильни инструментех бизза пайда эцарах укх шера паччахьалкхенна бригада бурувдеттараша кходаьд 209 эзар сом.

Карагlдаьнначох кхоачамбаь lеш йоацача буровой коллективо пятилетка диълагlча къоастамбеча шера план ханал бутт хьалха кхоачашъе лерхl.

Фуд теш цу сийдолча коллектива балха тlа иштта дика ка йоалаш хилар? Бахьанаш дукха да. Царех цаl да цунна керте латтача Идрис Азимовича бурув тохача балха тlа йоккха опыт хилари, ший коллектива къахьегам цунна кхетамца вlаштlехьбаккха хари. Ткъаьи цхьайтта шу дизад цо бурув тохача къахьега, царех 23 шера бурувдетта мастери буровой начальники волаш болх беш ва из. Цу шерашка ше lоаьча йоккхача опытах пайда а эцаш бехктокхамегlарча участкашка, сменашта кулгалде хьожабаьб цо йоккхагlа опыт йола бурувдеттараш, коммунисташ. Царна тlалатта бехктокхам дlа а бовзийташ хlаранегара доагlар хьадех.

Иштта къахьегаш хьавоагlача Идрис Азимовича къахьегама никъ сийдолаш ба. Шоазткъа гаргга сийлен грамота еннай цунна, дукха баркалаш дlаяздаьд цун къахьегама книжка тlа. Иттех шу да бурув тохара балхий управлене сийлен доска тlа цун портрет доалла. Бархlагlа пятилетка башха дика толамаш доахаш чаккхъяккхарах «За трудовое отличие» яха медаль елар, хlаьта дукха ха йоацаш цун къахьегама сийдола никъ белгалбоаккхаш цунна деннад цхьаькха деза совгlат: «Къахьегама Цlеча байракха» орден. Бlубенна къахьегаш ва бригада кулгалхо дlахо а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) буровой начальник И. Мисерханов, бурувдеттарий гlончаш Б. Литвяк, В. Влэзнев, Р. Джаутханов.

И. ПЛИЕВА сурт.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Дlадахача шера Карабулакски бурув тохара управлене эггара хьалхарчарца «Грознефть» объединене дикагlйола бурувдеттарий бригада яха цlи а луш Сийлен грамота елар мастера В. В. Буниева кулгалдеча бригадана.

Цхьа шу хьалха тlехьаюсаш йола бригада хьаэца лаьрхlар Валентин Варламовича. Юххьанца хала дар дисциплина тоне, болх вlаштlехьбаккха а. Дикагlболча болхлой новкъосталца тоайир дисциплина, гlулакхаш дикагlа лела даьлар. Толамца чакхдаьнхар бригада коллективо из шу. Коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цlи елар бригадана.

Ер шу долалуш встречни план тlанийцар бригада коллективо. Цу хана бригада бурув тохаш хийна Заманкул № 8 яхача скважина 4900 метр проектни кlоаргалга кхачара кхы а 681 метр йисаяр. Из планагlа лиярхlача тайпара шу чакхдоалаш теха ца доаккхаш Сийлахь - Боккхача Октябра цlей тlакхоачам теха даккха лаьрхlар бурувдеттараша.

Шоай дош толамца кхоачашдир бурувдеттараша: шера план июль бетта Карабулакски бурув тохара балхий управлене эггара хьалха кхоачашйир.

Атта баьккха толам бацар из. Кхо берд бола оста низкъала додар lочу; чlоагlа породаш нийсъелар оста кlоаргделча. Цхьа берд болча осташца а, славутич яхача геттара чlоагlача материалах долча осташца а бурув тоха болярах хlама хилаизар. Тlаккха алмазни осташца бурув тоха лаьрхlар.

Толам баккхара керттердар-м наха дика къахьийгалга дар. Партгруппа вlашагl а елла бурувдеттачуи гlончас коммуниста Шмавоиниц Серген кулгал а деш дерригa кхоачамбоацараш дlадахара тlахьожам лоаттабир коммунисташа.

Белгалдаккха деза из бригада тайп - тайпарча къамех болча нахах: эрсечох Егоров Александрах, гохчочох Джабраилов Сайпудинах, хlиречох Бадриев Русланах, иштта кхычарех латташ а барттайна а хилар. Дика къахьегаш ба бригадера беррига а болхлой. Укх шера шиъяена орденаш еннай: бурув деттачун гlонча Слипченко Николайна Къахьегама Цlеча байракха ордени лаборантказа Окроева Иринайна «Знак Почета» яха ордени. Бригадера дукхачарна «1973 шера социалистически яхье котъяьннар» яха значокаш еннай.

Керда техникеи дикагlйола технологии шерра балха юкъеккуал бригада коллективо. Кондуктори хьалхара технически колоннеи дукхха аттача яьккхай. Скважина чlоагlъеца винтови турбашта меттел сварни турбаш оттаяьй.

Скважина бурув тохаш чlоагlа теркам тlабохийташ леладу промывочни коачал кийчъяра гlулакх. Уж гlулакхаш дар бахьан долаш укх шера бурув тохара балхашка дlабода мах лохбаьб, 67 эзар сом пайда баьб бригада коллективо.

А. БАКАЛЮК,
Карабулакски бурув тохара балхий управлене инженер.

Оренбургски газ СЭВ-а мехкашка гlоргья

— Укх шера июнь бетта Софие хиннача Вlаши Экономически новкъостал деча Совета XXVIII юбилейни сессе болх беча хана НРБ, ВНР, ГДР, ПНР, СРР, ЧССР правительствашта керте латтараша Оренбургски газоконденсат йоалла моттиг карaерзаяра хьакъехьарча Генеральни соглашенена кулгаш яздир. АПН корреспондента дехар дарах из соглашени маярра ювц СССР Госплана керттерча специалиста Владимир Васильевич МУХИНА.

— Кулгаш яздаьча соглашенега хьежжа, — йоах Владимир Васильевича, — Болгаре, Венгре, ГДР-о, Польшо, Чехословаке дехкар тlанийцад 1978 шера кхоалагlча квартал тlехьа ца йоалийташ шоай низашцеи ахчанцеи йиза комплекс а йолаш Оренбургера СССР Малхбузехьарча доазонга кхаччалца Магистральни газопровод йилла (г. Ужгорода районе). Кердача гlирса технически документаци советски проектни организацеша оттаяьй.

Ший боккхалген хьабара техникагеи диллача ший тайпара гlирс хургба Оренбургски газопроводах. Цун йlоахал — 2750 километр, шера цу чу гlолла чакхйоала газ — 28 миллиард, хlаьта доазон тlара товарни газ — 24 миллиард кубически метр. Трасса йlоаххала 22 компрессорни станци оттаергья.

Хин йоккхача европейски йиъ магистралах — Волга, Дон, Днепр, Южни Буг яхача хинех а, хlаьта иштта массехк йоккхача водохранилищах а чакхдаргда газопровода лента. Ерригача комплекса мах массехк миллиард сом лаьрхlаб.

Соглашенеца дакъа лоацача мехкаша вalад яьй. Оренбургера Малхбузенгахьа йода хьалхара участок Польшо хьалъе йолаергйолаш. Из юллача ханна трассе гlолла балхаш дlахо доладергда чехословацкии венгерскии специалисташа, ГДР-ерча гlишлонхоша. Карпаташка гlолла тlехйоалаш йола юхейнса участок юллилга шоашта дlатlалаьцад болгарски мастераша. Хlара оагlо — газопровод йилларга дlайохийта еррига капитальни вложенеш цхьатара хилар теркал а деш дlайийкъай участкаш.

Шийна доагlача даькъа Советски Союзо хургйолча трассана геологически тохкам берг-ба газопроводи газ чакхдоаха заводи йиллара а царца ювзаенна йола объекташ хьалъяра а хиланза яргйоаца проектни документаци лургья.

Румынех лаьца аьлча, цо лоаца дакъа кхоалагlча мехкашкара оборудовани, турбаш, кхыйола материалаш эцара паргlатта лелаш йола валюта Советски Союза ялар хургда.

Соглашенеца дакъа лоацача мехкий барт вlаштlехьбаьннаб, техникеи оборудовании эца кредиташ Дунен халкъашта юкъерча инвестиционни банко тергдолаш.

Сийнача доагора хьалхара кубометраш 1978 шера йиълагlча квартале йоагlаргья СЭВ-а мехкашка, хlаьта 1980 шера газопровода чу гlолла дlаэза хургья 15,5 миллиард кубически метр — хlанз цу мехкашка додачул шозза дукхагlа.

Оренбургски газопровод йиллаpгеи газ чакхйоаха завод хьалъяргеи дlадахар 12 шера газ теларца дlатокхаргда Советски Союзо. Цу ханале СЭВ-а доазонел чухьа хургйолча принципийи методологеи ларда тlа уваттадергда доагора цу тайпан маьхаш.

Генеральни соглашене тlа хьахьекхал гlирс хьалбелга вlаштlехьдаккхарах дола принципиальни дешаш, белгальяьй генеральни заказчик — СССР газови промышленноста Министерство, Генеральни подрядчик — СССР мехкдаьттан газовии промышленноста предприятеш хьалъяра Министерство, цар функцеш вежарашха долча мехкий гlишлош еча организацешцара юкъмоттигаши.

Гlирс хьалбелга вlаштlехьдаккхаран из хьалбара лелама тlахьожам лоаттабаран вlашагlйоллаш Правительствашта юкъера комисси я. Цунна юкъе гlоргба цу гlирсаца гlулакх долаш мел долча мехкий правительствай викалаш.

Генеральни соглашени 20 шера яьй. Из ха чакхъяьнначул тlехьагlа дlахо а тела йиш я газ, нагахьа санна цу хьакъехьа ерригача оагlоний барт вlаштlехьбоале.

(АПН).

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагlо, 31 август 1974 шу.

ГОРОДО—ЮРТА

Назрановски района «Назрановский» совхоза къахьегамхошта 80 гектара тIара хьажкъаш чуэца новкъостал де лаьрхIад «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Цу гIулакхa 20 сентябре денз производствана Iаткъав а доацаш НГДУ цехашкара, службашкара хIара денна 50 саг ахийта лаьрхIад хьажкIаш чуэца. Цул совгIа, салоIача массехк деношка 400 саг балха дра а варгболаш воскресникаш чаккхьяха а лаьрхIад.

* * *

Октябрьски бурув тохара балхий управленс бурув детараша Советски районерча цхьан колхоза 660 гектара тIара хьажкIаш чуэца новкъостал де дош деннад. Цу гIулакха кIара цехера, участкера къоастабеш дийнахьа 30—35 саг ахийта лаьрхIац. Цул совгIа, шинъ субботник е лаьрхIад.

Г. ЛУКЪЯНОВ.

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ЯЛАТ ХЬУВКЪАДАРА

ЛАЬТТА ОАХАШ БА

Ка бола ялат чуийна яьнача агрегатий тата кхашка сеца даларца чуийнна, тIадоагIача, пятилетка чаккхйоалача шера ялат хьувкъадара кийчо е болабелар XIX партсъезда цIерагIча сунженски колхозе. Колхоза тракторно - кхаш леладеча пхе бригадана юкъе шерра яьржай гурахьа ялат дIадувргдола лаьтта ахара йола социалистически яхь. Волгоградски областерча «Волго-Дон» совхоза механизаторий опытах пайда а эцаш колхоза трактористаша лаьрхIад техникага мамогга дукхагIа болх а байташ, лакха къахьегама овсарле йолаш лаьтта оахачъ къахьега аьнна.

Къаьстта дика болх беш я цхьоалагIча бригада чуйоагIа Н. В. Петров керте латта лаьтта оахарий звено. СменагIа йинъ трактораца 30 гектарал кIезигагIа доацаш, вешта аьлча шин нормага кхоачаш, лаьтта оах звенос. Лапкин Леонида, Шевцов Николая, Жовнер Александра, Петров Николая шоай агрегаташца аха дезачох гурахьа ялат дIаде 80 процент лаьтта аьхад.

Мишта вIаштIехьдоал цу звеной къахьегама овсарле иштта лакха йолаш болх бе? Цун къайле, цкъа-дале механизатораш опыт йолаш хилар ца я, шозлагIа - дале лаьтта леладара лакха культура йола коллектив яха сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш уж хиларца я.

Ден а бус а сацац колхоза кхашкара тракторий таташ — 1975 шера ялат хьувкъадара кийчо еш ба колхозхой.

А. КОЛЕСНИКОВ,
колхоза многотиражни газета бехктокхаме секретарь.

Туркмене херцача барха нашта юкъе гIолла чаккдовла Каракумски канала шерра лента. Каракум-хийво юзалы Мургабски Тедженски оазисаш, Копет - Дага лоамаи гонахьара моттигаш. Цудухьа совкка укказа паччахьалккенна дIаелар миллион тонн хлопок. Канало эргадаьккхина республика сибат. Дукхачу бIаьшерашка денз массаленашка бахача туркменех хIинз чкъаьрий доахараши кемай капитанаши, земснарядаш матросаши, чкъаьрий кхедераши хьунаш лелераши хиннаб. Амударьягара Каспийски фордага кхаччалца 140 километр дIаьха хургда Каракум - хий. ХIанз пуи йинъ лагIа агI юллаш латт.

СУРТА ТIА: хий мала доаладаь жа.

В. ЗЕЛЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

СИХБЕННА КИЙЧО Ю

ЧоаггIа хьинар айдаь къахьегаш ба хIанз кхаш леладераш. Оахаш да гурахьа ялат дIадувргдола лаьтта, аха йолаьй эзбь а. Массанена дика бова агрономе хьехам: лаьтта хьалхагIа ме оах цу тIа дIайийна культураш дикагIа хьувкъ. Из дага а доагIаш тха механизатораш сихбенна лаьтта оахаш ба.

Нагахьа санна хIанзалца лаьтта оахаш 14—15 агрегат мара хиннаеце, хIаьта цар болх цхьан сменагIа мара беш хиннабеце, оаха лаьрхIад лаьтта оахаш йола агрегаташ 21-нега кхоачаш дукхагIа хилийта а, царга шин сменагIа болх байтаргболаш гIулакх вIаштIехьдаккха а. Цо торо хулийтаргья сихагIа лаьтта аьха даккха, кхыдола юртбоахама балхаш дикагIа чаккдаха.

Трактористашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле Астамиров Оалхазарга, Богомолов Николайга, Хасанов Лабазага, Лобанов Сергейга я. Сменни задани шоза а кхы дукхагIа а кхоачашъю цар.

Звеньевай система дикагIа йолген цу системах болх беш хилча хьоkхамаш лакхагIа хулилгеи кхета а деш ши звено вIашагIъеллай оаха, царна керте тракторно-кхаш леладеча бригадай бригадираш Хизиров Ахьмади Межнев Хабиби а оттабаь.

Лаьтта ахара болх дикагIа вIаштIехьбаккхара бокkха лоархIам болаш да кхашка болх беш йолча агрегаташта технически гIулакх делга. Цудухьа лаьрхIа вIашагIъеллай наладчикий бригада. Цунца ба слесараш Беляев Вячеслав, Ган Николай, газоэлектросварщик Шабазов СаIид. Механизатораша салоIача юкъа мастераш - наладчикаш тракторашка хьож, даьтта хьокх, доагар чудот. «Лаьтта оахача агрегаташка мамогга дукхагIа болх байта» — цу девизагIа болх беш ба хIанз совхоза механизатораш.

Совхозе деррига гурахьа ялат дIаде аха деза лаьтта 2500 гектар да. Цунах аьха даьннад ши эзар гектар совгIа дар. Укх деношка юхедисар аьха даккха лерхI оаха, хIаьта цунца цхьана кийчъеш я эзбь а.

Механизаторашта болх бе а салаIа а мел эша хьалаш долаш да. Кхашкарча стане деша керда газеташ, журналаш да, каст-каста арахец хьалхалатарашта хетаяь «Молния» яха листок.

А. БАРАНОВ,
Грозненски районерча № 2 йолча овощемолочни совхоза директор.

СОМАШИ БАЬЦА-ДААРАШИ—КЪАХЬЕГАМХОШТА

Укх шера паччахьалкхенга 107 эзар тонн баьцадаараш дохка дезаш я республика. Уж соахкарчул 11 эзар тонн дукхагIа да. Царех 34 эзар тонн екха яьннай. Цу даькъе дикагIа хьокхамаш долаш да хIанзле ах план кхоачашдаь дола Ачхой-Мартановски Шалински районий боахамаш.

Эггара дукхагIа баьцадаараш леладеча Сунженски Грозненски районаша 28—34 процент мара уж паччахьалкхенга дохкара халкъбоахама планаш кхоачашъяьяц.

Халкъбоахама планагIа 43 эзар тонн сомаш кийчбе безаш я республика, вешта аьлча соахкарчул 3 эзар тонн дукхагIа. Цу даькъе республике эггара хьалха шоай социалистически декхараш кхоачашдаьд Наурски Шелковскойи районаша. ХьалхарчО шера план 180 процент, шоллагIчо — 158 процент кхоачашъяьй. 3 эзар тонн совгIа сомаш паччахьалкхенна дIа а луш план 41 процент кхоачашъяьй ачхой-мартановцаша а.

Бакъда планагIа 10 эзар тонн совгIа сом бохка безача Грозненски района боахамаша 2383 тонн мара бехкабац, хIаьта Сунженски районо 16 процент мара шера план кхоачашъяьяц.

ДукхагIча даькъе сентябрь бетта чуийца боал сом. Цудухьа еррига терко тIаерзае еза цу бетта паччахьалкхенга сомаш бохкара шера планаш кхоачашъяра.

Кастта ялат дIаде доладергда

Сентябрь бутт юкъекхоачача хана кхашка ялат дIадув агрегаташ арайоахаргья республика колхозийи совхозийи механизатораша.

Пятилетка тIеххьарча тIадоагIача шера чуэцаргболча хьувкъама лаьрхIа планагIа 210 эзар гектара тIа гурахьа юв культураш дIае езаш ба уж. КIан мукхи эггара дукхагIа Грозненски, Надтеречни, Наурски, Сунженски, Шелковски районашка дIадувргда.

ХIаьта мишта кийчо ю гурахьа юв культураш дIаера? Республике хIанзле 126 эзар гектар лаьтта аьхад, е планагIа аха дезачох 61 процент. Из дIадахача шера укх хана аьхачул 10 эзар гектар дуккагIа да.

Къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб лаьтта ахара болх Шелковски района боахамашка. 78 процент кхоачашъяьй цу района механизатораша лаьтта ахара план. Дика къахьег гурахьа ювча культурашта лаьтта кийчдеш Надтеречни, Грозненски районашкарча механизатораша а. 26 август тIакхоачаш надтеренцаша — 77 процент, грозненцаша 71 процент кхоачашйир лаьтта ахара план. Цунца цхьана кIезига йоакхо ю гурахьа юв культураш дIае лаьтта кийчдара Назрановски, Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински районашкара дукхагIдолча боахамашка. Аха дезачох ахане кIезигагIа да цу районашкарча механизатораша аьха лаьтта.

Иштта, назрановцаша — 32 процент, шалинцашеи, урусмартановцашеи, сунженцашеи юкъера лаьрхIача 48—49 процент мара кхоачашъяьяц лаьтта ахара план.

Гурахьа юв культураш дIае лаьтта кийчдара тIехьабус Гудермесски, Малгобекски, Ачхой-Мартановски районашкара механизатораш а.

Фуд бахьан? Цхьадолча боахамашка кIезига лайла эц лаьтта оахача агрегатех. Дукхача колхозашкеи совхозашкеи хIанз а цхьан сменагIа болх бу механизатораша. Гурахьа юв культураш дIаера ханнахьа лаьтта кийчдаь даккхар керттера декхар да юртбоахама къахьегамхой, хIаьта дикача хьувкъама тешаме ларда а я. Из кхета а деш вIаштIехьбаккха беза боахамий кулгалхоша гурахьа ювча культураш-

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЛОАМАШИ СИГАЛЕИ ВIАШАГIКХЕТТАЧА

2 СЕНТЯБРЬ—ДРВ ХЬАКХАЙКАЯЬ ДИ

Массача хиний, джунглей мохк — иштта я Демократически Вьетнаме эггара къилбаседехьарча провинцеех цаI — Каобанг. Цу провинце дах итт совгIа тайп-тайпара къамаш. ХIаьта царех кIаране шоай мотт а ба, шоай традицеш а й.

Тайн мунгийн юрташ атагIенашка, лоамара доагIача хишта йисте яда. ЛагIаш санна урагIдолх хий тIадола дуга кхаш. ХIанз лаьтташ оаха ха я, лохера хьалхьежача бIаргагу тIехьадийза нохараш а долаш цар тIа гIолла лела гамакхаш.

Массаза а яьна лелаш вахар хиннад меои заои яхача племенай. Ханна цар Iоехка йоккха йозаца юрташ лакхача лоамий чхарашта юкъе хьулаенна йоахк. IотIатеха хIама доацаш ала йиш йолаш да, уж нах моркхашта юкъе бах аьнна. Шерра - шера лоамий цхьан бухьа тIара кхыча бухьа тIа ухаш лийннаб уж, шин-кхаь хьувкъамо яьккхдерзадаь джунглешкара хьадаьха кхаш дута а дуташ. БIаьш шерашка леланьча къелоц цхьан, ханазамалехьа дена тIехьадиса хьалдоагIаш хиларох кхотадаьд Каобанга халкъаш гIаьрахошта духьала лоаттабеча къовсаме. Духхьал цигара дIайолаенай Къилбаседехьарча Вьетнамера колониальни доал тIеракхесса революци.

Каобанга провинце, доазонна йистера массехк итташ метраш мара гаьна йоацаш я тропически джунглей листача баьцовгIаша къайлаяьккха йоалла хьагIар. ХIара вьетнамца еза моттиг а хинна дIаэттай из. Колониальни охранкаш лоравалар духьа 1941 шера укхаза хьулалуш хиннав вьетнамски революце баьчча Хо Ши Мин. Укхаза тIанйцай мохк мукъабаккхар духьа лоаттабеча къовсаме шерра халкъа фронт хьаяра хьакъехьара решени.

1945 шера августовски революци хинначул тIехьагIа дIадахача 29 шера маьрша ха кIезига хиннай Демократически Вьетнама халкъа боахама гIирсаш хьаддара. Цудухьа къел хIанз а дIаяьннаяц коабангски ахархой цIеноцкара. Укхаза хIанз а кхаьчаяц тракторaш. ХIаьта а мах баь варговоацаш дIахьалхашкахьа боккха гIа баьккхаб Каобанга халкъаша революци хинначул тIехьагIарча шерашка.

Хьалха йоазув - дешар ховш цхьаккха саг воацаш район хиннай Каобанг. Цига дахача халкъий кхыметтел шоай йоазув а хиннадац. Лоамий, хиний, джунглей духех даим кхераш баьхаб нах. Юрташкара «поал хеккараш» мара кхы «лораши» «хьехархойи» хиннабац. ХIанз цар ха хьатIакхаьчай. Цар поалах тешаш вола саг хIанз нагахьа висавац кагирхошта юкъе. Из да халкъа образовани сихха дегIаухаш хилар. ХIанз алхха юххьанцарча школашка деша дагIа 50 эзар гаргга бер. ХIара шера 150—200 зIамига саги йоIи йохийт Каобангера деша ДРВ лакхерча дешара заведенешкеи доазол дохьа — Москверча, Ленинградерча, Киеверча вузашкеи. Дукхачар Iилмай кандидатийи докторийи Iилман степенаш яьхай.

Каобангски юрташка гIолла сарахьа дIаводача хана гу хIара цIагIа йоага электрически сердал. Къилбаседа Вьетнаме эггара чIоагIагIа электрифицировании йолча провинцех цаI я из. ХIаьта революци ялалехьа 20 киловатт низ а болаш цхьа зIамига электростанци мара яцар укхаза, тIаккха цо а колониальни чиновникий дIаьхийча цIеношта мара лацар сердал. ХIанз лоамара доагIача массача хиш тIа хьалъяьча гидростанцеша эзараш киловатт электроэнерги тел.

300 къамах бола нах бахача лакхача лоам уллача Чанг яхача юрта дийцар тхона, 15 шу хьалхагIа, йоккха йоаца электростанци укхаза хьалъяьча хана, юрта бахача нахах цхьанне а тигадац электрически сердал чуйллайта, джунглей духа боххам баргба цуяах, яхаш. Коммунистий цIеношка мара лотаеннаяц электрически лампилгаш.

Заман керда гIулакхаш юкъедаьккхад массаза а лаьтта леладеш хиннача Каобанга халкъий вахаре а. БIаьш шераш хьалхагIа дена йоачаех тийша хиннад юрта бахача наьха хьувкъам лакхлулга е ахаш нах моцалла боалга. Иштта хиннад из лоамашкара доагIа эзараш тоатолаш доккха доагIача хинех дIа а детталуш Iоухача метте.

ХIанз хий дехкаш да Каобанге дIадувча лаьттаех 60 процент. ХIанз цар тIара хьувкъам хаоттамах тийша бац, дукхача кхашка хьалха санна цхьаьца кхебаь а на Iеш, шица хьувкъам кхебу. Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК-ас яьча решенегIа Каобанга провинци духхьал технически культураш юв.л, хьайбаш леладеш, дикагIдола хьун тайпаш кхедеши кийчдеши хургья.

Шеррача альпийски даьгIенашка хIанзале а хьалъе йолаяьй хьайбаш леладу йоккхей фермаш. Бух боаца руакъаш доахк Каобанга джунглешкеи лоамашкеи. Укхаза тIайоалаш я аьшка га, цIе га, лаьттах йоахк дукха пайдане оахкалаш.

Ший хьамсарча края проблемех дийцар тхона Каобанга провинце Административни комитета председателa — Фам Мань Кы. Ха яха вале а, хьинар долаш волча цу сага бертан къоналеи ха нунг яха къам дахача юрта яьккхай. 10 шу даьлча мара вахазац из юххьанцарча школе деша, хIаьта 15 шу даьнача хана дешар дIакхосса дийзад: ахча хиннадац.

1941 шера, провинце революционни болам гIеттача хана, Фам Мань Кы хьинаре дакъа лаьцад цунна юкъе. Японски гIаьрахоша набахта чуелла хинназ из. Цигара веддачул тIехьагIа джунглешка вахав. Цига дIахо къовсам лоаттабеш партийни школе дешаш хинназ.

Кхыча тайпара нийсъеннай цун къонгий кхел. Шиние а Советски Союзе яьккхай образовани, инженераш хиннаб царех.

Фам Мань Кы дийцар, массехк шу даьннача гIолла Каобанга провинци шийна мишта хургья аьнна хет. Цо дийцар хьаддача, саготагIча проблемех: баха нах кхачанца, баракъашца, чуIеча моттигашца Iалашбар, традиционни ремеслаш дегIакхувлар, лоамара наькъаш тоадар, хьун боахам промышленни ларла тIа оттабар, довзъашка сомий бецамаш дIайогIар.

ДегIа ца яйтал дукха гоаьлъй Каобанг тIемо. Цхьабакъда цу лоамашка дIайолаенача революце керттердар деннад халкъа — шийна дагалаьттар кхоачашде торо. Цудухьа бокъонца теша мегаргволаш да, шераш дIаихача Фам Мань Кы мел дийша хIамаш Каобанга лаьттан тIа хургхиларах.

А. МИНЕЕВ,
ТАСС корреспондент.
Ханой.

ФЕРМЕРИЙ БОАХАМАШ ДОХАР

60-гIа шераш юкъекхаьчача хана геттара сихача темпашца США юрта боахаме чутоттаенача американски монополеша чIоаггIа тишде доладир итташ эзараш кагий фермерски боахамаш, къаьстта а малхбузенгахьа — Калифорнеи американски къулбехьенеи. Из бахьан долаш хьабе болх боаца нах дукхагIа хилар, социальни къовсамаш ирделар. Йоккха бизнес чутоттаялар Iаьткъад юртбоахама продукцена, из бахьан долаш чIоаггIа езъеннай продовольстви.

Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац, «Ралстон Пурина», «Свифт» яха американски ши кмпани Миссури яхача штате хьайбаш леладу хIанзарчар тайпара йола хьакхий дулх доаккха комплекс хьалъе безам хиларо кагий фермераш чIоаггIа эгIазбигар. Монополеш чутоттаялара духьаларча протеста болама юкъеяхай профсоюзаш, общественни кагирхойи организацеш.

Монополисташца лоаттабеча къовсама хьалхарча мугIарашка латт из гIулакх вахар бахьан долаш лоаттабеча къовсама дош а хинна дIаэтта американски Юкъерча Малхбузен фермераш. ЛаьрхIача гучадьинад, «Ралстон пурина» «Свифтол» шоай махулла чаккхьяккха гIерташ йолча хьакхий дулх доаккхача производствана «индустриализаци» яро Миссурией лоаллахарча штаташкареи 5 эзар совгIа кагий фермерски боахам бохабергболга. Из фу яхилга да аьлча: итташ эзараш нах даа-дувха хIама доацаш бусаргба, хьабе болх корабарга цхьаккха даха дог а доацаш, шоай цIенош дута а дуташ, городашкарча къеча геттошка дIабаханза па боалаш хургба.

Хьакхий дулх доаккхача миссурийски городе Кооке хиннача массови протеста митинге къамаьлаш даьраша белгалдоахар, Кооке хьалъяьр санна йола хьайбаш леладу итт предприяти хьалйича кхоачам ба хьакхий дулх доакхилга ВIашагIкхийттача Штаташка эггара керттера а даь дIаоттадара, хIаьта из хургба хьакхий дулх даккхара дизаз доал оттадаргахьел из беррига мехка дIадекъаргахьен эггара хьалха баьккха гIа. ХIаьта монополей дсал — из да эггара хьалха кагий фермерски боахамаш дохари хIана мехкдаьтта, автомобильни, фармацевтически промышленноста доакъошка санна маьхаш лакхдари.

Ю. ЛЕВЧЕНКО,
ТАСС корреспондент.
Вашингтон.

ГДР. Ший вахарерча доккхача гIулакхага кийчлуш я город Лейпциг. 1-ча сентябре укхаза хьаелл традиционни гурахьара халкъашта юкъера ярмарка (укх сурта тIа шоана гу цун эмблема йола «М» яха алап). Цига дакъа лоацаш хургба дунен 25 мохк.

АДН—ТАСС сурт.

УИНЬО ЯХАЧА БУХТЕРА ЛЕХАРАШ

Къулбехьен Каролина яхача штатерча городе Джорджтауне дошо хорш хьайнай моттигерча кепайоазон тIа дошох деттаи Уиньо яхача бухте, XVI бIаьшерене цу городера гаьна доацшаш фордала дахан хиннадола яхача испански ший кемах бола хоам арабаьннача хана.

Куотлбаум яхача цхьан саго хьакхайкадаьд, цо яьлачох, цунна ший бIарганца бIаргадайнача къаьнарча кемаш тIа 87 миллион доллара маьха дошон дотон ахча да аьнна. Цхьа кема, аьннад цо, дIоахалла 20 метр, шоралла 5 метр гаргга да, хIаьта тоъал кIоаргача метте оагIора даьнна а улл. ХIанзалца хьа тахханза дола цхьаькха кема хьалхашкарча оагIо тIа Iург а доаллаш нийсса бартала улл.

Исторически даннеша бакъду, цу тайпара кемаш белгтала долаш хинна хилар. Корадаьча къаьнарча документаша тешал ду, Лукас Васкес де Айлон хьалха а волаш бола испанцаш 1526 шера Уаккамо яхача хин керте Уиньо бухтана нийсса сехьа баха хоаша гIийрта хилара. Кхыча дешашца аьлча, хIанз город Джорджтаун йолча метте.

Флоридерча цхьан фирмо маьхера мухь лохаш деш дола тохкамаш хIанз укх сахьата кхы хIама ца хулаш дисад. Из керда хIама дIахезача Къулбехьен-Каролински Университета археологеи антропологеи института директора Р. Стефенсона хьакхайкадаьд, форда бихе дада кемаш хин кIалхарча археологена гучадьина эггара лоархIамегIара хIама хургхилар. Цул тIехьагIа Куотлбаумагара дийхад цо уж дада моттиг хьахьоккилга. Цхьабакъда вокхо цхьаккха дича а тигадац цо яхар кхоачашде, «Iехавайтаргвац аз аьнна хьа а кхайкадаь. «Нагахьа шин мехкара ганзаш дIаяхьа ший вIаштIехьдоале, — IотIатехар цо дIахо, — кхы уйла а ца ещ дергда аз из».

И. КОЛГАНОВ.
(ТАСС).

ЭШАЛУРГДОАЦА ХАЛКЪА ДЕНАЛ

Ф. А. СУРГАНОВ,
Белорусски ССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель.

Доазол дехьара баьхка вай мехка дукхха хьаший, Брест — Москва автонаькъагIа шоаш болхаш хилча, каст-каста юхаец город Минскера дIа ткъаь цхьоалагIча километре. Цар теркам тIаоз сийлахь-йоккхача монументо — Сийлен Гувно.

Иштта эзараш болча минчанийи говахьарча юрташка бахача наьхен кулгаица хьалъоттабаьча цу массазарбар санна боацача гувно хьахьокх германски фашизмана духьаларча Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа советски наха карагIдийнна деналера гIулакхаш. Гувна бихье тIа ягIа йинъ обелиск—гебагIа. Цеча Эскара йинъ фронто — ЦхьоалагIча, ШоллагIча, КхоалагIча Белорусскии ЦхьоалагIча Прибалтийскии фронташа, дукхача партизански отрядашеи соединенешеи новкъостал а деш, 1944 шера июне боккха тIом болабир Белоруссе мукъаяккхар духьа.

66 дийнахьа (1944 шера 23 июнера 29 августе кхаччалца) хилар Белорусски операци, дукен шоллагIча тIема йоккхагIйолча наступательни операцеех цаI яр из. Цо дIалоацар йоахалла 1000 километр совгIен кIоаргалла 600 километри. ТIом беши тIема кхоачам тIалоаттабеши шинна а оагIорахьара виъ миллион совгIа саг вар. Итташ эзараш яр танкаш, йоккхий топаш, минометаш, кхыдола герз.

МоастагIа хIалаквеш хIама тохарца чаккхьялар Белорусски операци. 3 июле мукъаяьккхар республика столица — город Минск. 20 июле Западный Буг яхача хих дехьа а баьнна, Польша территоре тIа баьлар вай бIу.

Белорусси мукъайоаккхаш баьча тIем тIа, партизанаша хьинаре дакъа а лоацаш, моастагIчун 17 дивизи бокъонца хIалакйир, 50 йохайир.

ГIаьрахой бохабеча юкъе доккха дакъа лаьцар белорусски партизанашеи подпольщикашеи. МоастагIчун тыле кхаь шера къовсам лоаттабеш цар тIема юкъера ваьккхар ах миллион совгIа фашистски салтеи эпсари, ахкаяхийтар 11 эзар совгIа моастагIчун эшелон, йохайир эзар гаргга штаби гарнизони, тIема кхоачам чубола 900 совгIа склад, хIалакйир 1.355 танки бронемашини, дукха кхыйола тIема техника, тIема кхоачам, герз.

Хален цIий мохкадешн бар вай мехка качбена из тIом, дIалаьца даьхача шерашка алхха Белоруссе 2 миллиони 200 эзари — бахача нахах хIара виълагIа вар хIана вац аьнна вола саг вийна фашисташа. ГIаьрахоша шоаш дIаболхаш юхедитад дIайха, чIормадаьккха, доагадаь лаьтта. Пархинг яьнна яр городаш: юрташ хиннача дукхагIйолча моттигашка урагIъяха ягIа пийшкий турбаш мара йисаяцар. Нагахьа саг воацаш йисаяр Белоруссе бIарчча районаш.

БIарчча итташ шераш эшаргда аьнна хеталора городаш, юрташ, республика беррига боахам юхаметтаоттабара. Цхьабакъда белорусски халкъ цхьаь дацар. Цо ког гIортолга йора сийлахь-доккхача эрсий халкъои вай мехкарча вежарашка долча кхыча халкъашеи шоашта болча аьттон духьа доацаши массе оагIорахьареи деча новкъосталах а хьаллоацача оагIох а. 1943 шера гурахье а, Белоруссе эггара хьалхара районаш моастагIчох мукъа ма яьххинге а, уж юхаметтаоттаяра Советски правительства бIаьш миллионаш сомаш ахча, станокаш, металл, цхьа эзари ах эзари совгIа трактор, гIишлой материалаш, продовольстви, медикаменташ, дIаде фу хьожадир.

Мохк юхаметтаоттабара балхаш дIадсладелар гIаьрахой лелхабарца. Советски Эскаро фронташка наступательни операцеш еча ханна чаккдоахаш дар уж. Республикерча къахьегамхоша чухийрцача гIирсий гувнашта кIалхара хьалъувттайора заводаши фабрикаши, колхозаш а совхозаш а, школаши больницаши. Тоъаш яцар инструмент, материалаш, продовольстви. Балха кулгаш тоъацар. Шоай беррига низ тIабахийта, доккхача хьинарца болх бора наха. ХIаьта Поволжьера, Уралера, СибарегIара, Подмосковьера Белоруссе ухар ялатах металлах, машинех, цементах, кирпишках, дIадувча фух, доахах етта поездаш.

Халкъа боахам юхаметтаоттабелга цхьа моллагIча тайпара из хьалхагIа ше хиннача тайпара белга хинна Iацар. ЛакхагIча технически ларда тIа еррига экономике цIенхаштта дика хIамаш карагIдувларца деш дар из.

Цу хана денз дIадахача шерашка республико йовзаргйоацача йоалаш хийцад ший куц, боарам боацаш сихйир ший вахара ритм.

Цун лаьттан тIа хьалъэттар бIаьш керда йоккхий предприятеш, хьахилар промышленноста бIарчча керда доакъош, цу даькъе приборостроени энергетикеи, химически, электротехнически, горнодобывающи, мехкдаьтта химе, мехкдаьтта доаха, кхыйола промышленность. ДIахо дегIадаьккхад тIом хьалехьа хинна доакъош, къаьстта а машиностроени. ТIом чаккхбаьнначул тIехьагIарча шерашка наьха санна хувцамаш хиннад мехка къаьнарча индустриальни центрашка. Къаьстта чIоагIа дегIаенай Минскера промышленность. Йоккхий индустриальни центраш а хинна дIаэттай Гомель, Витебск, Могилев. Республика карта тIа яьннай дукха керда городаши болхлой поселкаши. Сатийна иллача Жодино яхача зIамигача машиннаькъа станцелгах «БелАЗ» яха низ бола самосвалаш ерий город хиннай. Малхбузехьара Двина яхача хи тIа хьалъэттай Новополоцк — мехкдаьтта химе йоккхагIйола центр. Старобинщине — шахтерий город Солигорск, Гомельски областе — химикий город Светлогорск. Брянски хьунашкарча Iамаштеи ушалаштеи юкъе — электроэнергетикий город Белоозерск, Витебски областе — мехка — йоккхагIчарех йола теплозой электростанци хьалъеш латта город Новолукомль.

Берригача мехка низ болча экономически организма ондо дакъа дола Белоруссе промышленность хийцца, лакхача темпашца дегIаух Алхха цхьан бархIагIча пятилетке промышленни производства объем 1,8-эза йоккха хиннай республике.

Йоккхийча капитальни вложенеца, наха шоай хьинар ца кходеш къахьегаро, цар йоккхача говзало йиш хилийтар тоъал лоацача хана юрта боахама продуктивность дикка лакхъе. Кхоачам ба укх тайпара даннеш йоалайича. Ялата культурай хьувкъам 1973 шера хIара гектара тIара 22 центнер гаргга а баьнна, шоза хIана беннабац аьнна лакхбеннаб республике. Деррига чудахьаш дола ялат 1,7-эза дукхагIа хиннад. Колхозашкеи совхозашкеи доаккхаш дола дулх шоза совгIа дукхагIа хиннад, шура — 1,6-эза. Цунга хьежжа дукхагIа хиннай паччахьалкхенген бахача нахаген йохка юртбоахама продукци.

Халкъа боахам дегIабоалабара планаш керттера декхар кхоачашдара — советски наьха вахара творчески гIулакхаштеи дикагIдола хьалаш хилийтара тIаерзаяьй вай парте. Из хIара денна хоалу тха республикерча къахьегамхошта а. Бахача наьха хIара сага сих тIайоагIаш йола реальни доходаш 1969 шерарча боарамал 25 процент тIехъяьлар 1973 шера, болхлойи гIулакхерча наьхен бетта юкъера алапи 16,7 процент лакхденнад, колхозхой къахьегамах тела мах — кхоалагIа дакъа. Керттерча продуктайи товарийи маьхаш лакх ца луш чIоагIа латт. ХIамаш ийяра низ боккхагIа хиннаб бахача наьха, йоккхагIа хиннай товарооборот.

Ткъаь итт шу... Цу шерашка кIай дакхаши хьехаши тIаьннай тIема траншеяш тIа. Бомбаши йоккхийча топий пхорчи лийлха дийнна кIоагаш хиннача моттигашка теркаш латт ялаташ. Хозлуши тоалуши йоагIа чухийрцача гIирсашта кIалхара хьалъэтта Белоруссе городаши юрташи.

Дега дагадоагIараша тIема хенарча бирсача событешта юхатIаюг вай уйлаш. Белоруссе, хьо миччахьа а дIаваххача, бIаргагургья хьона обелискаш, монументаш, мемориальни кашмаш — городашкеи юрташкеи, наькъашта йисте а хьуна юкъерча кIаьдаш тIа а. Фашистски гIаьрахошца лоаттабаьча къовсама бирсеи турпален сурт кхерийцен бронзацеи хьаоттадаьд вай халкъо.

Советски халкъа дика хов, тIом яхар фий, цудухьа хоадамболлаш машара тIехьа латт из, керда хьалхувча ноахалий цIаккха а дунен тIа цу тайпара монументаш, обелискаш, мемориалаш хьалъе езаргйола гIулакх тIа ца кхачийтар духьа.

(АПН).

ШКОЛА—ХЬАЬКАЛА, КХЕТАМА, IИЛМАН ЦIА

«Шун професси, деза новкъостий, тамашийнача, мастеро ший ученикашца ше шерагара шерага дIахо кхувлача профессеех цаI я... Хьехархочо, сурт оттадеш аьлча, ханашта юкъе бувзам лоаттабу, из —ноахалий зIанара чIуг. Таханара эстафета кхоаненга телача хьисапе ва из, хIаьта цо иштта безам тIабодаш, бокъонца творчески а бий дIаоттабу цун къахьегам».

Л. И. БРЕЖНЕВ.

ШЕРРА ЕЛЛАЛУРГЬЯ НАIАРАШ

МагIалбикерча дукхагIйолча школашка а санна, 2 сентябре бераш чуэцара де мел дезар даь школа кийча йола дукха ха я.

Школера кийчон балхаш чакхдахара дешархой ши бригада вIашагIъелляр оаха. Раиса Ивановна Олейникова яр йиIнгий бригадана кулгалдеш, хIаьта кIаьнкийчоа керте вар Фаткулин Владимир Шамильевич. Иштта кердача дешара шера кийчо еча лакъа лоацаш бар хьехархой, технически болхлой. Тхоай низашца чакхдаьхар оаха деррига кийчон балхаш. Топпар хьаьхар, кIир техар, корашта, наIараштa, йинашта басар хьекхар. Дешархой новкъосталца декачара тоа а даь басар хьекхар парташта.

Ремонт ешщехьа дукха болх баьб кердача программех дешара химе, физика, биологе, гуманитарии предметий, юххьаьщарча тIема кийчон кабинеташ кийчъеш. Ханнахьа вIаштIехьъяьккхай эшаш хинна мебель, оборудовани.

Хоза кийчъяьй спортивни а актови а залаш, тоаяьй спортивни майда. Дешара шу дIадоладелча деиз стадионе тайптайпара спортивни ловзараш чакхдаха йиш я дешархой. ХIанэ коридораш, вестибюлаш, школана гонахьара моттигаш пхьалхайоахаш да тхо.

Кердача дешара шера школа кийчъеча хьинаре дакъ лаьца дукха дешархой дирекце баркал аларца белгалбаьхаб. Царна юкъе ба Дзуматова Лиза, Самиева Марет, Гайтукиева Лейла, Барахоева Люба, Тумгоева Маржан, Яндиева Лейла, Зацерковная Алла, Ваделов Iийса, Яндиев Iазис, Болдырев Сергей, Ахиев Султан, Мержоев Махьмад, Кулбужев Махьмад, кхыбараш.

Хьехархошца методически семинар яьй кердача программагIа хьехилга дикагIа вIаштIехьдаккхар духьа. Ерригача педколлективо а хIара хьехархочо а кердача дешара шера де дезар белгалдоаккхаш дешара-кхетама план оттаяьй.

Кердача дешара шера школана хьалхашка латта бехктокхаме декхараш сийленца кхоачашдара, къоначa тIехьенна коммунистически кхетам балара хьинар ца кходеш болх бе кийча я тха педколлектив.

А. КОЛЕСОВ,
МагIалбикерча № 3 йолча юкъерча школа йоккхагIча классий завуч.

КАЯЙЛА ШУН

Дукха ха йоаццаш республика городашкеи районашкеи чакхъяьннай традиционни хьехархой августовски совещанеш. Школа балха Iалаьмате боккхача лоархIаме дола дешаш дийцад цар. Къоначa тIехьенна дешар Iомадара а коммунистически кхетам балара а хьакъехьара школа бехктокхаме декхараш кхета а деш итогаш яьй дIадахача шера педколлективашта карагIдаьнначун, дIа-хьа йовзийтай толашагIболча хьехаркой балха говзал, цIенхаштта дийцад балхацара кхоачамбоацараш, белгалдаьхад кердача дешара шерара декхараш, къоастадаьд уж кхоачашдара наькъаш.

Хьехархой совещанешка лаьрххIа дийцад КПСС Нохч-ГIалгIай обкома Х пленумо белгалдаьккхача тайпара кагирхошта атеистически, интернациональни, патриотически кхетам балара балхацара кхоачамбоацараш, уж сихагIа дIа а даьха из эгара а бехктоккаме, коммунистически общества сaг хьалкхевара эгара а лоархIаме болх дIахо белггала тоабара чакхдаха деза гIулакхаш къоастадаьд.

Тахан оаха кепатох Грознерча хьехархой августовски совещане балхах йола отчет.

Укх деношка В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце хилар Грознерча хьехархой совещани. ДIадахача шера городерча школашка баьча балхах кердача шера декхарехи конференце докладаш йир КПСС Грозненски горкома секретара П. Н. Громовеи гороно заведующе О. И. Лебедеваси.

— ХIанзарча хана къоначa тIехьенна коммунистически кхетам балара декхараш, — аьлар П. Н. Громова, — къаьгга белгалдаьхад парте XXIV съезда решенешка, КПСС ЦК-ас ВЛКСМ XVII съездага дахьийтача моаршал тIа, цу съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьла тIа. Цар чулоацдегIаенача социализма хьалашка кагирхошта къахьегама, идейно-политически, нравственни кхетам балара еррига оагIонаш.

«Вай ха, — белгалдоаккх Л. И. Брежнева, — Iалаьмате йоккхача Iилман-технически револююце зама я. Цо чулоац общества вахара еррига оагIонаш, цо хIара сагагара дIадех дукха дийша а йоккха профессиональни кийчо йолаш а хилар. Къаьстта цун терко еза кхозна вай паччахьалкхен материальни а духовни а низаш дIахо дебадара еррига йоакхо тIаюжаш йолча къоначa тIахьено. Кагирхошта хьалхашка цIаккха ца латтача тайпара ира латт цхаддаш шоай знанеш шеръяра, кIоаргъяра, Iилманеи техникaнеи карагIдаьнна кердагIдараш карадерзадара декхар. ХIанзарча а хургболча а инженерашта, техникашта, кхыча специалисташта меттел, из доагIа болхлой класса, юртарча къахьегамхошта».

Из декхар кхоачашдеча къоастамбеш йола моттиг хьехархочунга кхоач. Ший къахьегамца цо Iалашбу ханий бувзам, таханелгара кхоаненга дIалу вахара эстафета. Цудухьа вай мехка Iалаьмате лоархIаш а сийдеш а ба хьехархочун болх.

Цо кхы а лакхбу социалистически Даьхенна, советски халкъа хьалхашкара хьехархочун бехктокам. Из боккъонца кхета а беш бераштa дешар Iомадаран кхетам баларан деррига шоай хьинар, хьаькъал дIалуш, цу балха тIа доккхий толамаш доахаш бола хьехархой дукха ба Грознерча школашка.

Белгалдаьккхача кхоачам ба городерча 1486 хьехархоех дукха ца эшаш аханеша (46,4 процент) успеваемость 100 процент йолаш дIадаха дешара шу чакхдаьккхалга. Иштта дог гIоздоаккх 1209 классе шоллагIча шера чубуса дешархой боацаш болх чакхбаккхаро а.

Иштта шинна а докладчика дийцар дешархошта интернациональни, патриотически кхетам луча, дешархой къахьегамцара безам чIоагIбеча педколлективаша, комсомольски а пионерски а организацеша даьхача толамех.

Пренеех къамаьлаш дир № 50 йолча юкъерча школа директора В. М. Нефедова, № 39 йолча школа классе боацача балха организатора Я. Х. Джамбулатовас, ВЛКСМ Грозненски горкома хьалхарча секретара В. Целовальникова, № 2 йолча юкъерча школа йоккхагIйолча пионервожате Л. Н. Резниковас, № 3 йолча сайрийнарча школа директора К. Г. Попелышкос, № 17 йолча юкъерча школа хьехархочо Л. Т. Каплаухова, № 56 йолча школа хьехархочо К. И. Грачевас, республика просвещене министра М. У. Умарова, кхычар.

Докладчикаша а совещане къамаьлаш даьраша а къаьстта чIоагIа терко тIайохийташ дийцар хIанз а цхьайолча школай балха юкъе нийслуча цIенхаштарча кхоачамбоацарех, уж сихагIа дIа а даьха школай берригa болх дIахо тоабара де дезарех.

Масала, совещане белгалдаьккхар КПСС обкома Х пленум хиннaчул тIехьагIа дешархошта, цар даьшта-ноаношта юкъе беш бола идейно-политически болх дикка шербаьбале а, из болх дIахо а тсабе безилга.

Дукха кхоачамбоацараш да дешархошта къахьегама кхетам балара балха юкъе а. Цунна тешал ду школа чакхъяьккхарех цхьабола кагирхой дIахо деша вIаштIехьа ца даьлча а балхах къехкаш, даьи наьнеи иждевенех цIагIа багIаш хилар. Цхьабола даьй а ба из гIулакх найса лоархIаш.

Иштта даьшца-ноаношца лаьрххIа кхетама болх лелабе беза. Из ца лелабар бахьан долаш лархIа деза вай дешархошта юкъе бурильщикаш, трактористаш, гIишлонхой хила, профтехучилищашка деша ловраш геттара кIезига болга. Берригаш а лакхера дешар деша ловш ба, моллагIа вуз хилча а бе башха а хетац. Дешархошта профориентаци ялара болх белггала тоабе безилга бакъду цу кхоачамбоацараша.

Совещане доакъашхоша тIайийцар Грознерча берригача халкъа дешара болхлошка, даьшка-ноаношка, общественностага даь кхайкарал. Цу тIа белгалдаьхад школашта хьалхашка латта доккхий декхараш дизза кхоачашдара де дезараш, цу гIулакха педколлективашта новкъостал дара еррига общественность тIа а хьехаш.

Вай Даьхен массайолча мийнгашкара дукха хьехархой баьхкаб укх шера Назрановски района школашка. Фусамдаьша безаме тIанийцаб беза хьаьший.

Укх сурта тIа шоана гу Буро кIаларча юкъерча школе керда баьхка къона хьехаркой. (Аьрдехьара аьттехьа): Х. Даурбекова (укх шера Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университет чакхъяьккхай цо), Пензенски областера Городищенски педагогически училище а яьккха баьхкаб В. Филатова, Г. Волкова (шоллагIеи йиъалагIеи яр), Х. Ганижева.

И. Плиева сурт.

ХЬАЛХАРА УРОК

Сона лоархIаме а цIаккха дицлургдоацаш а хеташ ши хIама хиннад са вахаре. ЦаI да аз лийрхIар кхоачаш хинна — институте деша яха ди. ШоллагIдар — со тахан эгара хьалха класса да а йолаш болх бе йолалургйола ди.

Дукха да дагаухараш: мишта йолаергья - хьогI аз сай хьалхара урок, ховргдий - хьогI сона сай професе да йолаш чакхъяла? Бакъда, дего «могаргда, ховргда», йоах. ХIаьта со се а теш из иштта хургхиларах. Ца хилча дарг а дац из иштта. Сона хов се бераштa езаргйолга, хIана аьлча сона уж кхы а дукхагIа деза. Уж дешарах дика кхеташ, боккхагIчарца а шоайла а Iимерза болаш биззэ Даьхен къонгаш болаш хьалкхебара сай хьинар кходергдац аз. Иштта хьийхад сона школе а университете а.

Т. КАРБАНОВА,
Грозненски № 7 йолча юкъерча школа хьехархо.

◆

ДУКХАГIА ХУРГБА ДЕШАРАШ

Укх шера ши эзар гаргга студент дешаш хургва тха училище. Царех ахaнел дукхагIбараш юрташка дийша баьнна ба. Фельдшерий, акушерий, фармацевтий, лаборантий, медицински сестрай говзалаш Iомаеш хургба уж.

Кердa деша баьхкача студентех 70 процент нохчийи гIалгIайи ба. ХIаьта больницашка, поликлиникашка балхаш даь деша баьхкараш 130 саг ва.

ТIаккхийттаб хьехархой а, керда баьхкаб С. Гебриев, А. Гакаев, А. Автарханова, Ш. Атиева, иштта кхыбараш.

Кердача дешара шера дика кийчъеннай училища коллектив.

А. КАГАН,
Нохч-ГIалгIай медицински училища директора заместитель.

БОЛХЛО ХИЛАР— ЙОККХА СИЙЛЕ

Керда 1974—1975 дешара шу 2 сентябре дIадолалургда республика профессионально-технически образоване дешара заведенешка. 80 профессенеи специальностай къаьстта предметаш Iомаде болалургба 14 эзар кагийнахи мехкарийи дика квалифицированни болхлой хилар, дикагIйола материальни ценносташ советски халкъа хьае Iомабалар духьа.

Дешара кердача шера массарча, шеран шин шеран хьехача городскойи юртийи профтехучилищашца пхьана болх беш хургья кхаь шера дешар хьехаргдола юкъера профессионально-технически училищаш а. Цу училищашка деша вахача бархI класс яьккхачо халкъа боахама хиланза яргйоаца професси а Iомаергья, юкъера образовани яьккха диплом а эцаргья. Цу тайпара училищаш вай республике ворхI йиллай: мехкдаьттахой кийчбу СГПТУ № 4 — Октябрьски района 12-ча участке; сварщикаши монтажникаши кийчбу СГПТУ № 5 — Ленински районе; тепловозийи электровозийи машинистий помощникаш кийчбу СГПТУ № 8 — город Гудермесе; гIишлонхой професеш йола квалифицированни болхлой кийчбу СГПТУ № 11 — Старопромысловски района Кердача Катаяма поселке; металлисташ кийчбу СГПТУ № 14 — город Назране, мелиораторaш кийчбу СГПТУ № 29 — город Аргуне; шерра профила трактористаш-машинисташи хьайбаш лелаеча фермай механизаторaши кийчбу юртара юкъера ПТУ № 2 — Наурски района Калиновски станице.

Юкъерча профтехучилищашка дешара наьха санна низ тIабахийта безаргба кагирхой. Кхаь шера дешача юкъагIа дешархо декхарийла ва юкъерча школера предметаши хержача профессех дола профтехучилищашкара къаьстта предметаши кIоаргга Iомаде. Юкъера профтехучилищаш гIойленагIа хилар сецах латт аьлча, из латт, массазарча училищашка а санна цига дешар мах боацаш хьехаш хиларах, дешархой доллача хIаманца паччахьалкхено Iалашбеш хиларах; училищаш яьхараш шоаш йистебоаллашехьа а болхлой коллективашта юкъебола, специальность дика Iохаяь а болаш, юкъера образовани яьккха диплом а йолаш. ХIаьта болхло хилар — из йоккха сийле я.

Шоай никъ дIахо бахьа, шоай образовани институташка дIахо лакхъе наькъаш хьаделл училищаш яьхараштa. Шоай професегIа конкурс а йоацаш деша баха бокъо я цар вузашка.

Мехка бовзаш ба шоай хана профессионально - технически училищаш яьха производства башха-дика эзараш командираш Iомаяь знанеш, говзал, балха професси дика база я лакхерча школе инженерни образовани яккхара. Вай технически револююце замалахьа алхха дийша хилар кхоачамбац кагирхошта, уж кхы а технически дешар Iомадаь а хила беза производственни вахарера шоай моттиг хьаллацара. Цу гIулакха яккхаьй дикача инженерно-педагогически кадрашца кийчъяь юкъера профессионально-технически училищаш.

3 эзар гаргга кагийча нахеи мехкарашеи дешаргдолча юкъерча училищашца пхьана вай республике болх беш я шеран шин шеран дешаш кхоъ технически училище, 20 городскойи 2 юртареи профтехучилищаш. Царех дукхагIъйоаш дешара шу дIадолалуш бокъонца доллача хIаманца кийчъяь яьнна я. Цхьайолча училищаша сентябрь бетта а дIахо дIачуийбергба дешархой. Царех я металлисташ кийчбу № 3 а № 14 а йола ГПТУ, гIишлонхой кийчбу №№ 9, 10, 24 йола ГПТУ. Грозненски химически комбината технически оборудовани тоаю слесараши слесараш - монтажникаши кийчбу № 28 йола ГПТУ.

Вахаро бакъдеш да, нагахьа санна шийна дукха а йиза, бокъонца Iомаяьчул тIехьагIа моллагIа професси дика хилар. Токара, слесара, фрезеровщика професси маччахьа а дика я оалаш да. Из говзал йолаш волча сагага моллагIча производстве болх бе йиш я, шоай вахара никъ царгара дIаболабу инженераша, технически Iилмай доктораша, космонавташа. Вай мехка эгара сий долашагIа йола профессеш я гIишлонхой профессеш. Цар кулгашца хьаю башха-дика дворецаш, цIенош, школаш, детсадаш, больницаш, хьайбаш леладу комплексаш — наьха вахара хиланза ярг мел йоаца хIамаш.

Вай мехка массе метте хьалдеш латт гIирсаш, царех доккхагIчарна шефство делаю Ленински комсомоло. Укх тIехьарча шерашка Нохч-ГIалгIайчу дукха хIамаш даьд гIишлонхой кулгаша. ИттлагIча пятилетке кхы а дукхагIа де а хIаьта наьха вахар хозде а дезаргда цар. ГIишлонхой кийчбеча профессионально-технически училищай сентябрь бетта деша дIачуэца везаргва 600 совгIа саг.

29 августе город Грознерча Первомайски беша профтехобразоване болхлой республикански педагогически конференци хилар. Цо дIадахача дешара шера итогаш а йир, дешара кердача шера декхараш белгал а дир. Профтехобразоване дешара заведенеша дешара кердача шера шоай тарлуш мел дола хIама дергда дешархошта дешар дикагIа хьехара, турпалча болхлой классе моттигаш хьалувца къона тIехье кийчъяра.

В. МАТВЕЕВ,
профтехобразоване управлене воккхагIвола инженер.

КХЫ А ХЬИНАРЕГIА КЪАХЬЕГА ДЕЗА

ВIАЛЛА дукха ха а яц керттерча корпуса коридора чу кхо эзар гарггача зIамигача сагон йоIои университета студент хила бокъо яккхар духьа къийса. Саготдеш, сахьувзадеш, цкъаза экзаменаш йолча хана наб йоацаш бийсаш яьха ханаш дIаяхай, хьалхарча курсашка деша дIаийцав 700 саг. ДIадолалу дешара университетски шу.

Керда деша боагIараш белгалбаьхача экзаменех хьахинараш бокъонца техка луттаргда. Цхьабакъда хIанзе а деиз белгалъе мегаргйолаш я тха дIахорча балха тIа теркалъе йоагIаш йола дукха моттигаш. Цкъа-дале, школашка а, хIаьта долче, университета хьалхарча курсашка а дикагIа кийчбаьб абитуриенташ. Къаьстта дика кийчо шоаш яьлга хьахьеккхар романо - германски филологе факультетеи «химия» яха специальность Iомаеи деша боагIача абитуриенташа. Вай массава а гIалвуг дикача оагIорахьа хулча хувцамаша, цудухьа хет вайна, университетера дешар тоадара цар новкъостал дергда аьнна. ХIаьта а, конкурс йоккха йоллашехьа а, исторически факультета шинна а отделене деша боагIача студентий знанеш эсала я.

Вокх оагIорахьара, вайна хала ца хета йиш яц цхьадола хьашт доаца хIамаш. Эгара хьалха царех да юрташкара хьалхарча курсе деша боагIа студенташ кIезигбалар. Цун маIан фуд аьлча, из да, городашкарча школашкачул дукха а вогIа юрташкарча школашка хьехаш хилар.

Нагахьа санна хьалхагIа юрташкара школаш яьхараш вузашка дIачуэцача хана 2 балл совнагIа лоархIаш хиннаяле а, хIанз из льгота, биологера дIайиккхача, ерригача специальносташта тIера дIаяьккхай. Цунах хьадда цхьа соцам банза баргбац: юрташкара хьачуийбу студенташ кIезиг ца балийтара а кхыметтел дукхагIа хилийтара а эша гIулакхаш чакхдаха деза. Белгалъяь из проблема къоастаергйола шоллагIа никъ — кийчон отделене хьачуэцаш студенташ 1975 шера 150 сагага мукъагIа кхоачаргболаш дукхагIа хилийтар ба.

Дешара кердача шера боккхеи халеи болх бе безаргба университета преподавателий, болхлой, студентий коллектива дешара - методически, Iилман, общественни болх эргабаьккха тоабара, университета материальни база чIоагIъяра. Эгара хьалха деррига низаш тIадерзаде деза дешара процесс дIахо эргаьккха тоаяра. Университетски дешара планашка довлаш хиларах овлангара, принципиальни хувцамаш хул студентий дешара чулацамая формаштен юкъе. Цу процесса керттера лостамаш да дешара специализаци яр, дешара дисциплинаш кIоаргагIа Iомаяр, дешара процесс дIайолаеннача хана Iилмани методически аспекташ органически цхьаца тарьяр. Халахете а, ерригача кафедрашка кхоачамболаш бац университета хила мабеззара бола специалисташ, базови университетски образовани йолаш бола преподавателаш хIанз а кIезига ба.

Цхьайолча факультеташкеи кафедрашкеи шортига эргадоах дешар, юхаувзалуш кердайоах методически документаци (семинарски практически занятешта лаьрхIа программаши методически разработкаши, лабораторни балхий темаш, кхыяраш), вIалла а тоъаш дац дешара литература. Цу тайпара гIулакхаш ла йиш яц, укх кердача дешара шера цар хир хоаладе деза.

ДIадахача дешара шера 1972 — 1973 шерарчул 5 процент совгIа дешарах дикагIа кхетар университете. Цхьабакъда цу толамах сонтадала дагIац, дуккхача къонача, масала, Калмыкии кхычеи университеташкарчул вайцига дешарах вогIа кхеташ хилча хIаьта а. Знаней дикалаи дешарах кхетара боарамаи хьалхара студентий а иштта преподавателий а бехктоккхам лакхбе беза. Из цIаьхка а дагадохийтанза даргдац, студентий знаней дикалаи дешарах кхетара боарамаи хьалхара бехктоккхам шоай а боацаш, кхычар ба аьнна хеташ йола уйла цхьаболча преподавателий хIанз а хиларах.

Дешара процесс эргаьккха тоаяра лабораторешка хаддданза керда уттае еза хIанзарчар тайпара йола оборудований приборашш, керда лаборатореш хьае еза. Халахете а, цу декхарга геттара во хьож.

Лакхерча школе дешар хьехилгеи кхетам лулгеи цхьатара а вIашагIдала йиш йовцаш а да. Университетерча кхетама балха ларде улл студенташа дешаш мел йоаккхача ханна лаьрхIа перспективни план. Факультетий деканаша общественни организацешца цхьана оттаяь планаш тешшаме кхоачашъергйола гIулакх вIаштIехьдаккханза, кхетама балха чулоацаман форматеи хадданза тIахьожам лоаттабанза баргбац.

ХIаьта а, кхетама балха тIа, халахете а, хIанз а дукха да кхоачамбоацараш. Цунна тешал ду цхьаболча студенташа, преподавателаша, университета болхлошца къахьегамеи производственнии дисциплина телхаеш, бахьан а доацаш цкъаза занятешка ца ухаш хиларо.

Кхетама болх во вIаштIехьбаьккха хилара тешал ду паччахьалкхен хIамай хьурмат ца даро: приборашш, оборудовани, мебель, пенаш, кхыдараш телхадаро. Масала, № 2 йолча общежите баьхача исторически факультета цхьаболча студенташа цIенои наIараш, пенаш дохадаьд. Цхьабакъда е факультета кулгалхоша а, е общежите коменданта а де доагIар даьдац харцахьа лийннараш бехктокхаме озаран цар даь материальни зе юхаметтаоттадараи.

Укх дешара шера кхы а чIоагIагIа хьашт долаш да Iилман тохкамаш дIахо дегIадоаладар. Духхьал дIаала доагIа, соахка цу даькъе лоадама хIама карагIдаьнна ца хилар, хIаьта цхьайолча позишешта хиннaчул а вогIа да гIулакх. Масала, нагахьа санна 1973 шера университета виъ преподавател докторски диссертацешта защита яьяле, укх шера бархI бетта цхьаь цхьаи докторски диссертацена защита яьяц, кIезига дегIаух хоздоговорни тохкамаш, къаьстта а юкъарчеи теоретически физика, химе, кхыча кафедрашка.

Цу дерригачо хIамаша дIадех Iилман тохкамаш наьха санна чIоагIделга. Iилмахой низаш боккха теоретически е халкъа боахама лоархIам болаш йола йоккхий проблемаш кийчъяра тIадерзаделга. Къаьстта боккхача лоархIаме да промышленни юртбоахамеи предприятешцеи объединенешцеи, Iилма - тохкамеи проектно - конструкторски организацешца даьча договорий лардa тIа тохкамаш дегIаккхувлар. Из ца дича университета материальни база чIоагIъюлургьяц, студенташха бола кагирхой Iилман тохкамашта юкъеоазлургбац.

Университета материальни база хIанз а мела я. Университета дешара лабораторни корпуси профессорско - преподавательски состава чуIе 2 цIеноши хьалде аьнна РСФСР правительства баь соцам кхоачаш ца беш бисаб. Моттигаш ца тоъар бахьан долаш кхаь сменагIа болх лелабанза даланзар тхо геттара халача гIулакхашца бувзабенна из боллашехьа а. Цхьабакъда тешаме ала йиш йолаш да, дешара укх кердача шера университета дешара - лабораторни корпуси преподавателашта чуIе цхье цIеноши хьалдаь дагда аьнна. Тхона йоккха событи хургья цунах, цхьабакъда кердa корпус болх бе йолаялийтар аьнна къоастаяь ялац университета материально - технически база хьаяра проблема. Цудухьа биологе - химически факультета 8 эзар квадратни метр моттиг а йолаш керда дешара корпус хьалъяра проект оттае доладеннад тхо хIанз. Керда объект 1976 шера хьалъе а йолаяь, иттлагIа пятилетка чакхйоалаш йистеяргья.

ДIахо дукха а лоархIамеи бехктокхамеи гIулакхаш да тха. Уж кхоачашдара деррига низаши хьинари тIадахийта болх бе безаргба дукха эзараш а дуккхача къамех а болча нахах латтача университета коллектива. Тахан оаха даькъала буц вузе керда деша баьхкараш, доллача хIаман тIехь цар доккхий толамаш дахарь ираз хилари лов тхона. Дешара керда шу даькъала хилда шун, деза доттагIий!

М. ПАВЛОВ,
Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета ректор, экономически Iилмай кандидат.

ЛЕРТТIА КИЙЧО ЯЬЙ

Укх деношка бекаргболча школьни гургалага хьехаш я № 1 йолча Карабулакски юкъерча школа коллектив (директор РСФСР заслуженни хьехархо М. К. Фролов).

Ханнахьа кийчо йир оаха бераш школе чуэцара. ЧIоагIа новкъостал дир тхона шефаша — НГДУ «Сунжанефта» бурув деттача балхий управлене, химически реагентий заводо, яхаш дувц школа завуча Надежда Константиновна Никитинас.

БоккхагIчарна нийса къахьийгаб цу гIулакха лаьрххIа вIашагIъеллача лакхерча классашкарча дешархой бригада доакъашхоша а. Штукатурка еча, кораш, наIараш, парташ, гIандаш тоадеча дика болх бир цар.

Ремонт еча къаьстта дика болх бир хьехархоша Владимир Михайлович Рычагова, Георгий Иванович Чумаченкос, дешархоша Мильчидзе Русланеи Жораси, иштта дукха кхычар.

Кердача дешара шера эзар гаргга дешархо чуэцаргва № 1 йолча Карабулакски юкъерча школа.

Я. РОЗИНА.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

31 август
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Берашта бола фаьлг. 10.00 — «Эхь хетар», яха телевизионни художественни фильм (5-гIа сери). 11.30 — «Дайноаной шоана». 12.00 — Телевизорашка хьожарий письмоех йола музыкальни программа. 12.30 — Босбола телевидени. Эрсий художникех дола дувцараш. Илья Репин. КховлагIа передача. 12.55 — Дешара шу долалуш. СССР-а просвещене министра Прокофьева выступлени. 13.25 — «Музыкальни календарь». 13.55 — Босбола телевидени. «Iалами саги». 14.25 — Босбола телевидени. Пожлакова произведенешцара концерт. Ленинградера передача. 15.05 — «УнахцIено». Iилман-популярни программа. 15.35 — «Биографи дIайолалуш» яха телевизионни очерк. 16.00 — Босбола телевидени. «Советски илли» яхача ансамбла концерт. 16.30 — БIаргагур — теша халадар. 17.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Советий мехка бераш. «Со Советски Союза гражданин ва» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 19.10 — Боксах йола дуней чемпионат. Гаванера передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Словацки къама гIоттам хинна 30 шу дизара хетадаь концерт. Братиславера передача. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

15.00 — «ДоттагIал» яха киножурнал. 15.30 — «КIай бийсаш дIахьс» яха художественни фильм.

1 сентябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Берашта йола Iуйринара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Гургул бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гIулакх деш ва. 11.00 — «Музыкальни киоск». 11.30 — Босбола телевидени. «Поэзия». Николай Асеев. 11.45 — Босбола телевидени. «Пионерий Iуйре». Пионерийи дешархойи Московски Дворецa Локтева цIерах долча Иллейи халхарийи ансамбла концерт. 12.30 — Босбола телевидени. «Юртара сахьат». 13.30 — Босбола телевидени. СССР-а мехкдаьттапромышленноста министрaца Шашинца даь къамаьл. 13.45 — Босбола телевидени. Мехкдаьттай газовни промышленноста болхлой захах йола концерт. 14.15 — Босбола телевидени. СССР-а газови промышленноста министрца Оруджевца даь къамаьл. 14.30 — Босбола телевидени. «Садко» яха художественни фильм. 16.00 — КIалтохаргах латтара дуней чемпионат. Туркера передача. 16.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 17.00 — Босбола телевидени. «Камовкъ» бархой клуб». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «ТIом сецачул тIехьагIа вахар» яха телевизионни документальни фильм. 19.10 — Босбола телевидени. Молдаве иллеши халхара вшараш. 19.30 — Босбола телевидени. «ПхелагIа четверть» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Илли доах РСФСР Халкъа артиста Мазурока. 22.15 — Босбола телевидени. ХIанзарча пятиборех йола дуней чемпионат. 22.50 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

16.00 — Дезача денца. Даькъала хилда шо хьамсара новкъостий! Мехкдаьттай газовни промышленноста болхлой Ерригсоюзни денга. 16.50 — «Гаьнаш йоккха йолча хана» яха художественни фильм. 17.30 — «Сона дукхадезар дахьтта дар» яха хьажкIашлелаьярхочох Лебеденкох йола телевизионни очерк.

РАДИО

31 август

6.30 — «Юртара вахар». Гудермесски района хьажкIийи дуган кхашка гIоллара тха рейд (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 13.00 — «Дуга деладерко Бейдулаев Абу-Саид» яха очерк (гIалгIай меттала). 13.20 — Кхоана мехкдаьттахочун деза ди да. Мехкдаьттай газовни промышленноста болхлой Ерригсоюзни денна хетаь передача (гIалгIай меттала). 13.35 — Мехкдаьттай газовни промышленноста болхлошта дола концерт (гIалгIай меттала). 14.15 — Ашараш (эрсий меттала). 14.30 — Литературни передача (эрсий меттала). 14.55 — Ашараш. 15.15 — Даькъала хилда дешара керда шу» яха концерт (эрсий меттала). 16.00 — «Вахар — котелок» яха радиокомпозици (гIалгIай меттала). 16.20 — Хьехархой заявках дола концерт (нохчий меттала).

1 сентябрь

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукхаеза ашараш. 13.00 — Иллеца доттагIал даракшта дола концерт (нохчий меттала). 13.40 — «Юртара хьехархо» яха очерк (нохчий меттала). 14.00 — «Атеист» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 14.20 — Советски Эскара бIухой заявках дола концерт (гIалгIай меттала). 15.15 — Мехкдаьтта Даьхен оазъа да. Мехкдаьттай газовни промышленноста болхлой Ерригсоюзни Денна хетаь передача (эрсий меттала). 15.30 — Мехкдаьттай газовни промышленноста болхлошта дола концерт (эрсий меттала). 16.00 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 16.30 — ДоттагIлен мотт — режарлен мотт» яха эрсий метта тах йола передача (нохчий меттала). 18.45 — Ашараш (эрсий меттала). 18.30 — «Ше сийгаш» яха пионерашта дешархошта йола передача (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачач а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 22—27, Грозне 25—27 градус йовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмеи кIезиг-дукха морхаш а йолаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа, республика къулбехьене бе-беча оагIорахьа секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 13—18, деношка 25—30, республика къулбехьене 20—25 градус йовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадуьлу шинарой, [illegible] деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 8144.